

IKOYA

Mɔizi lá sɔode

Yá pɔ kú láε bee guu

Naokea lá láakɔi Isailio kaa búsu pɔ Lua à a legbèné zɔleu yá'òwěe. Ikoyá lá té Naokea lápizi, ɔ Mɔizi yá mèn àaɔ pɔ a ò Isailioε kuu (1.1-4.43, 4.44-28.68, 28.69-30.20). Mɔizi yá pɔ Lua kè Isailioε ní lá a yeńzio dònɔgu, lá aà bàa kúrɔɔ, à d̀aané guwaiwaiu wè bla, à ɔlɔańzi, à ní bó ní ibeeo ɔzɔ, ɔ à a ikoyáɔ dɔlené, à yáɔ legbèné. I ke yázi pɔ kè lá káauo guu ɔ à èa lé d̀ɔngu bo, àle waasokené ní ǹsemendoo, àle o a gbéɔne aa d̀s ké Luaá náaideε, aai gbékpaaaànɔ zé sé, asa Lua sɔandee. A m̀: Isailio, à swákpa. Dii wá Lua mé Dii m̀ndona ũ. Aɔ ye Dii á Luazi ní ǹsemendoo teasisai á gbáa pua léu. (6.4-5) Mat 22.37 gwa bo. D̀ɔpɔ yá ɔ Isailio í lousisia daaleò lá gu lé d̀.

Lε pɔ Mɔizi Lua táasilèò ku lápi láakɔi (32). Bee gbεa Mɔizi sa'olekè Isaili buioε (33). Lεε 31 guu wà Yozuee d̀le Mɔizi gēε ũ ké aà d̀aa Isailioε búsu pɔ Lua a legbèné guu. Lεε 34 ānabi Mɔizi gaa yá'ò.

Gb́ pɔ aale lápi kyoke gbāo ní gb́ pɔ aa kè yāaɔ, ikoyá lápi lé d̀ɔngu ké Luapi mé ní Suabana ũ, an bona ũ. Tó gb́c Lua yá k̄ua mé aa aà náai ví gɔɔpii gupiiu yápii guu, bee a boa maa pɔ gbēnazina bo wεεle iné.

Mɔizi yá'oa Isailioε Mɔabu búsuu

¹ Yá pò Mòizi ò Isailiõne guwaiwau Yuudē baalen ke. A ku Alaba sēu bōaa ní Sufaoe, Palana zānguo ní Tofelio ní Libenao ní Azeloo ní Dizaabuo. ² Bōa Olebu gea Kadesi Baanea ní Sei gbē zéó á tá gōo kuedo. ³ Bōa Egipi wèè blade guu, a mō kuedode gōo séia zí Mòizi yá pò Dii dàe Isailiõ yá musu òné píi. ⁴ Bee kè àà ziblea Amoleõ kí Siõ pò kpalablè Esebõ gbēa ní Basana kí Ogu pò kpalablè Asalo ní Edeleioe.* ⁵ Mòizi fēle ikoyāe bee pílokè Mōabu bùsuu Yuudē baale à mè: ⁶ Dii wá Lua yā'òwēe Olebu à mè, wa gēgē gbēpi sae. ⁷ Wà fēle dazeu wà mipē Amole bùsu sēsídewa ní gbé pò kú Alaba sēuõ ní gusísídeuõ ní gusalaladeõ ní Nēgevedeõ ní ísialedeõ. A mè wà gé Kanaa bùsuu ní Libā bùsuo e swa zōo Uflatai. ⁸ A mè a bùsupi kàle wá ae, wà ge sí, bùsu pò a a legbèè wá deziõne Ablahaũ ní Izaakio ní Yakōbuo a mè á kpámá, i gōó ní buiõne ní kpē.

Mòizi yágōgōnāo dilēa
(Bōa 18.13-27)

⁹ Gōo bee má òé má fō màò á sea lán asowa mado bo. ¹⁰ Dii á Lua tò a dasikù, á dasi kà saanaowa sa. ¹¹ Dii á deziõ Lua ea to à dasikū lēe òaa sōo, i báaadaágu lá à a legbèéwa. ¹² Mámē máó á sea lán asowa, màò á yágōgōé madoa? ¹³ A ònōnāo sé á guu bui ní buio, gbé pò wa ní dō laaide ũ, mí ní dilē á dōaanao ũ.

¹⁴ Ō á wèa a mè, yá pò má ò wà kēpi maae. ¹⁵ Ō ma á bui dōaanao sè, ònōna pò wa ní dō laaideo ũ, ma ní díléé á buio yágōgōnāo ũ. Gbēeõ Ìò gbēõn òaasōsōo dōaanao ũ, gbēeõ sō gbēõn basōbasōo, gbēeõ gbēõn blakwikwi, gbēeõ gbēõn kwikwi. ¹⁶ Gōobeezi ma

---

* 1:4 Nao 21.21-35

yādīle yāgōgōnapiōne ma mē: Ali yá pó á gbéō mōwá ma, ǐli yāgōgōné a zéwa, gbé ní a gbédeeo ge ní bòmōon nò. ¹⁷ Asuli gbēe wegwa yákpaleuo. Ali yāma gbé yāfūna ní gbé gbiaowa sáasaa. Asuli víake gbēe wéeo, asa yákpalekaá Lua yáe. Tó yāe kèé zǐ'ū, àli mōoa, mí wétai. ¹⁸ Gōo bee ma yá pó á keo dīléé píi.

Asiigwanao zia
(*Nao 13.1-33*)

¹⁹ Bōa Olebu wa dazeu, wa guwaiwai zōo pāsǐ pó á dōpi baa vǐ. Wa mipè Amole būsu sǐsǐdewa, lá Dii wá Lua òwēewa, ò wa ka Kadesi Baanea. ²⁰ Ō má òé ma mē: A ka Amole būsu sǐside pó Dii wá Lua lé kpáwáú. ²¹ A būsu pó Dii á Lua kpáwápi gwa á ae. A ge si lá Dii á deziō Luapi dīléewa. Asu to vía á kūo. Asu bíliko. ²² Ō ápiǐ a mō ma le, a mē wà gbéō zǐ, aai gé būsupi gwagwaiwēe. Tó aa sù, aai zé pó wá sé ní wéle pó wá káúo owēe. ²³ Yápi kēmee maa, ò ma gbēon kuēplao sè á guu bui ní buio mēndodo. ²⁴ Ké aa gè, aa dède gusǐsǐdewa, ò aa kà Esikoli guzulēu aa gwàgwa. ²⁵ Ō aa sūwēe ní būsupi libeo, aa būsupi yá sèle aa siuwēe aa mē būsu pó Dii wá Lua lé kpáwápiá būsu maae.

²⁶ Kási á ye gea weio, ò a gi Dii á Lua yāmai. ²⁷ A yá kūtēkàka á kpéō guu, a mē Dii zawáguē, ò à wá bóle Egipi ké à e wá na Amoleōne ní zǐ aa wá dede. ²⁸ A mē má á táu sai? A gbéō tò á kúsu kwè, aa mē būsupi gbéō gbāa deála, mé an gbāa ea deála lo. An wéleō zōo, a bíio zè Luawae. Aa mē wà Anaki buio è we lo. ²⁹ Ō má òé, ásu to sō kéáguo, ásu víakenéo.

³⁰ Dii á Lua d̄baaaé, ̄me a z̄ikaé lá a kàè Egipi ní guwaiwaiuo á wé èwa. ³¹ A è we lá Dii á Lua á z̄ōa a ḡau, lá mae ɔ̄ a né z̄ōa a ḡauwa. A zek̄eɛl̄ano píi e a ḡe kaò guɛ beeu. ³² Gia ní beeo i Dii á Lua náaik̄eo.†
³³ A d̄baaé zé guu, à b̄ookpak̄ii k̄ek̄é. A d̄baaé té guu gwá, ké à zé p̄ó áli sé ɔ̄bé. F̄aane s̄ō à d̄baaé telu guu.

Dii Isailī swágagaa
(Nao 14.20-45)

³⁴ Ké Dii yá p̄ó á ò mà, aà p̄o f̄è, ̄ à l̄egbè à m̄è:
³⁵ Bílae bee gb̄ee a wesi bùsu maa p̄ó má ò má kpá an dezīwal̄eo, ³⁶ mé i ke Yef̄une né Kalebu bàasio. ̄me a wesīe. Má ɔ̄ole p̄ó aà gbá p̄leu kpawàe, aàpi ní a néo, ké a temazi ní n̄sem̄endoo yáí. ³⁷ Dii p̄o p̄amazi á yáí ɔ̄, ̄ à m̄è mapi s̄ō má ḡe bùsupiuo.
³⁸ Ma d̄onl̄ede Nuni né Yozuee mé a ḡe. Dii m̄è mà aà gba s̄ō, asa ̄me a bùsupi na Isailīone ní ɔ̄z̄í. ³⁹ ̄ Dii èa òé à m̄è á n̄ef̄en̄ena p̄ó a m̄è wà ní k̄úk̄ú z̄izo ɔ̄, á né p̄ó aa v̄ai d̄ōk̄ōe ní maao ḡiaopīo, aame aa ḡe, í kpámá, aai ḡō v̄í. ⁴⁰ Ap̄īo s̄ō, Dii òé à ea Isia T̄ēa zé sé guwaiwaiu.

⁴¹ ̄ á wèa a m̄è a duunakè Diīe, á gé z̄ikai sae lá Dii á Lua òéwa. ̄ á baade a ḡōk̄eɔ̄ ò a pi, ále e bùsu s̄is̄ide k̄ūaáfaaīe. ⁴² ̄ Dii òm̄eɛ mà oé ásu gé z̄ipi k̄aio, ké á w̄eɛɔ̄ su z̄iblewáó yáí, asa à m̄è áo k̄úan̄o. ⁴³ ̄ má òé, a gi mai, a p̄ā Dii yáa. A wala guu ̄ a ḡe d̄ede bùsu s̄is̄idepiwa. ⁴⁴ ̄ Am̄ole p̄ó kú weɔ̄ b̄ò d̄áale aa á yá lán z̄o gb̄eyaawa. Aa z̄iblewá za Sei e ̄oma. ⁴⁵ Ké a su, a ɔ̄ob̄ Diīe, ̄ à ḡi swá̄seiázi.
⁴⁶ ̄ a ḡoɔ̄plakè Kad̄esi, wek̄ii a ḡoɔ̄ ḡagau.

† 1:32 Ebe 3.19

2

Isailio liaaliaaa guwaiwaiu

¹ Wa εα wa Isia Tēa zé sè guwaiwaiu,* lá Dii òwēewa, ò wa liaaliaa Sei bùsu sìsideu gɔɔpla. ² Ɔ Dii òmεε à mè, ³ wá liaaliaaa gusísídepiu mò. Wà εα gé gugbāntoo oi sa. ⁴ A mè mà oé ále bɔle ní á dae Esau buiɔ Sei bùsuoe.† Aa viakεé, ní beeo à laaika maamaa, ⁵ ásu ní léwεo, asa Dii a ní bùsu saaloe kpáwáo, baa kèse do, asa à Sei bùsu sìside kpà Esau buiɔwae, ò aa gò ví. ⁶ Dii mè à ble lúmá, í ble. Baa íe, à lú, í mi. ⁷ Dii á Lua báaadà zí pɔ á kèu píie, mé à wεtèázi guwaiwai zɔɔe bee baa vía guu. Dii á Lua kúánɔ a wè blan ke, pɔe i késáwáo. ⁸ Ɔ wa dɔ wá dae Esau buiɔ Sei bùsuzi. Bɔa Elata ní Eziɔgebeεo wa lile, wa Alaba sē zé sè, ò wa Mɔabu guwaiwai zé sè.

⁹ Dii òmεε wásu íbelese ní Mɔabuɔ wà ní léwε wà zíkárɔɔ, asa a ní bùsu saaloe kpáwá wá pɔ ũo. A bùsupi kpà Lɔtu buipiɔwa, à gò ní pɔ ũe.‡ ¹⁰ Bùsupi guu ò Emi buiɔ ku yāa. Aa gbāa mé aa dasi. An gbāa kà Anaki buiɔwa. ¹¹ Wí ní dile Lefai buiɔ ũ lán Anaki buiɔwae, āma Mɔabuɔ í oné Emiɔe. ¹² Oliɔ ku Sei yāae, ò Esau buiɔ mò wa simá aa ní dεde, ò aa zòle ní gbεu, lá Isailio kè bùsu pɔ Dii kpámá aa gò víewa.

¹³ Dii òwēe wà bua Zelediwa, ò wa buawà. ¹⁴ Za gɔɔ pɔ wa bɔ Kadési Baanea e wa ge bua Zelediwa, wè bla plasai gè. Gbé pɔ aa kà zíkāa yāaɔ gāga píi, lá Dii ònéwa.§ ¹⁵ Dii mé ɔtòɔlemá e à gè ní kaale míomio.

¹⁶ Ké á gbé pɔ aa kà zíkāa yāapiɔ gāga píi, ¹⁷ ò Dii yā'òmεε à mè, ¹⁸ wà bua Mɔabu bùsu pɔ wí mε

* 2:1 Nao 21.4 † 2:4 Daa 36.8 ‡ 2:9 Daa 19.37 § 2:14 Nao 14.29

Aa bùsu léwa sa. ¹⁹ Tó wa mɔ Amɔniɔ lè, wásu íbeleserínɔ wà ní léwεo, asa á ní bùsu saaloe kpáwáo. A kpà Lotu buipiwá à gò ní pò ũε.*

²⁰ Wà bùsupi díle Lefaiɔ pò ũ lɔε, asa aa ku we yáaε. Amɔniɔ ì oné Zaũzumiɔ. ²¹ Buipiwɔ gbãa mé aa dasi, an gbãa kà Anaki buiwá. Dii mé ní kaale Amɔniɔne, ò aa ní bùsu sí, aa zòle ní gbεu. ²² Màa Dii kè Esau buiwone Sei lɔ. A Olio kàalené, ò aa ní bùsu sí aa zòle ní gbεu e ní a gbão. ²³ Avii pò aa wéle kàlekale e za Gazaɔ sò, Keletiɔ bò Keleti aa mò ní kaale, ò aa zòle ní gbεu.

²⁴ Dii mè wà dazεu wà bua Aanɔwa. A mè a Esebò kí Siò, Amɔle bui nàwεε wá ɔzìe ní aà bùsuo. A mè wà fεle ze ní aà bùsu siao, i fεlewá ní zìo. ²⁵ Sea za gbã á tó vía dúnia buiw kú píi, sò i kénngu á yáí. Tó aa á bao mà, aa sòdeedeekε, gili i génngu á yáí.

*Ziblea Esebò kí Siòwa
(Nao 21.21-30)*

²⁶ Kua Kedemɔ guwawaiu ma gbéò zì Esebò kí Siòwa ní aafia yáo, ma mè ²⁷ aà wá gba zé wà pã a bùsua. Zékpaá wáɔ beu, wá lile ɔplaaí ge ɔzeεio. ²⁸ Ma mè aà ble yíawá wà ble, aà í yíawá wà mi, wí flaboè ní ánusuo. Aà to wà pã a bùsua kèse lé. ²⁹ Má òè Esau buiw wá gbá zé Sei, mé Mɔabuɔ wá gbá zé Aa, ò wále gé buai Yuudéwa e bùsu pò Dii wá Lua lé kpáwáu. ³⁰ Ǿ Esebò kí Siò i wá gba zé wà pã a bùsuo, asa Dii á Lua aà swáfèè, ò à fèe, ké à e à aà naé á ɔzì, lá a de gbãewa. ³¹ Ǿ Dii òmεε mà gwa lá ále Siò ní a bùsuo nawεε wá ɔzì. A mè wà fεle wà aà bùsupi sí, i gò wá pò ũ. ³² Siò ní a gbéò

* **2:19** Daa 19.38

bòle dàwále ní zìo Yaaza. ³³ Dii wá Lua aà kpàwá, ò wà aà dè ní a néo ní a gbéó píi. ³⁴ Goo bee ò wa aà wéleó sí píi, wa wélepió gṣeó ní nṣeó ní néo dède píi. Wi gbēe to b́éé. ³⁵ Ǿ wa ní pṣtuoo náaa, wa wéle pṣ wá sípió pṣo sèle wá pṣ ũ. ³⁶ Sea za Aloee wéleu Aano baa ní mēewia pṣ kú guzulēpiuo e Galada, wéle ku a gbáa dēwálo. Dii wá Lua ní nāwēe wá ɔzī píie. ³⁷ Wi sṣ Amṣni bùsuio, Yaboko baan nò, gusíside wéleon nò, lá Dii wá Lua òwēewa.

3

Ziblea Basana kí Oguwa (Nao 21.31-35)

¹ Bee gbēa wa ea da Basana bùsu zéu. Ǿ Basana bùsu kí Ogu bṣ dàwále ní zìo ní a gbéó píi Edelei. ² Dii òmēe másu v́akeèò, asa a aà nāmēe ma ɔzī ní a gbéó píi ní a bùsuoe. A mē mà kēè lá má kē Amṣleó kí Siṣ pṣ kpalablè Eṣebṣewa. ³ Ǿ Dii wá Lua Basana bùsu kí Ogu nāwēe wá ɔzī ní a gbéó píi. Wa ní dēde, wi ní gbēe to b́éé. ⁴ Goo bee ò wa aà wéleó sí píi. A kee ku wa gí símáo. Wa zíblè Aagobu bùsuwa píi ní a wéle mēn bàaṣo, bùsu pṣ Basana bùsu kí Ogu v́ipi. ⁵ Wélepióá wéle bíideṣne píi. Wélepió bíi lesí, wí a bṣleó tata wà gbáa daue. Wa zṣewiaṣ sí dasidasi lo. ⁶ Wa ní mīde píi, lá wá kē Eṣebṣ kí Siṣ gbéṣnewa. Wa wélepió gṣeó dède ní nṣeó ní néo píi. ⁷ Ǿ wa pṣtuoo ní àizee pṣ wá è wélepió guu náaa wá pṣ ũ píi.

⁸ Goo bee wa Amṣleó kía gbēon plapió bùsu símá, bùsu pṣ kú Yuudē baala za Aanoí e Eemṣ gbēi.

⁹ Sidṣdeó ì o gbēpie Siliṣ, Amṣleó sṣ Senii. ¹⁰ Wa

Basana kí Ogu bùsu sì p̄ii, gusalala wéleṣo ní Galada bùsuo p̄ii ní Basana bùsuo p̄ii e Saleka ní Edeleio. ¹¹ Lefai k̄naṣo guu Ogu mé ḡṣo yāa ado. Wà aà wúleṣo kè ní m̄oṣe. A gb̄aa ḡàs̄isuu k̄eṣkwie, a yàasa s̄ṣo ḡàs̄isuu síiṣo. A ku Am̄ni m̄eṣwia Labae.

*Yuudē baa gukpe oi bùsu kpaalea
(Nao 32.1-42)*

¹² Ké wa bùsupi sì, ma Galada bùsu sìside guo kpà Lubeni buiṣo ní Gada buiṣwa, sea za Aloe, Aano baa. ¹³ Galada bùsu p̄ṣo ḡṣo ní Ogu bùsu Basanao ṣo má kpà Manase bui k̄iniṣwa. Aagobu bùsu p̄ṣo kú Basana bùsu yāa p̄ii, ṣo w̄i m̄e Lefaiṣo bùsu. ¹⁴ Manase bui Yaii mé Aagobu bùsupi s̄e p̄ii e Gesuu buiṣo ní Maaka buiṣo bùsu léu. Ṣo à azia tó kpàè. A yái w̄i m̄e Basanae Yaii z̄eṣwiaṣo e ní a gb̄ao.

¹⁵ Ma Galada bùsu kpà Manase né Makii buiṣwa. ¹⁶ Bùsu p̄ṣo kú Galada bùsu z̄ānguo ní Aano d̄ṣo ṣo má kpà Lubeni buiṣo ní Gada buiṣwa. Aano d̄ṣopi mé ní bùsu lé ũ, mé Yaboko d̄ṣo mé ní bùsu lé ũ Am̄ni bùsu oi. ¹⁷ Yuudē d̄ṣo mé ní bùsu lé ũ be'ae oi za Genezaleti e Alaba Isida p̄ṣo w̄i m̄e lo Isida Wiside, Pisiga gbep̄leu.

¹⁸ Ma yā'òné ḡṣo bee ma m̄e, Dii ní Lua bùsupi kpàmá à ḡṣo ní p̄ṣo ũe. An gb̄é p̄ṣo kà z̄ikaṣo s̄ṣo aa ní ḡṣkeṣo se aa bua Yuudēwa aa d̄ṣaa Isaili k̄iniṣne. ¹⁹ Ma m̄e má d̄ṣo an n̄ṣo ní ní n̄ṣo ní ní p̄ṣuoṣo dasi, aame aa ḡṣo ní wéle p̄ṣo má kpàmáṣo guu. ²⁰ Ma m̄e tó Dii tò an gb̄éṣo Ìampakii è lánwa, mé aa bùsu p̄ṣo Dii ní Lua lé kpàmá sì ní p̄ṣo ũ Yuudē baa be'ae oi, an baade i gbasa su bùsu p̄ṣo má kpàmáe bee guu sa.

²¹ Gɔɔ bee má ò Yozueee aà wé è lá Dii á Lua kè kía gbɛɔn plapiɔne. Maa Dii a ke kía pò ále gé ní lei weɔne pii. ²² Asu viakeneo, asa Dii á Lua mé a zikaéino.

²³ Gɔɔ bee ma awakpà Dii ma mè, ²⁴ Dii Lua, n na n zɔɔke ní n gása gbãao ɔba mapi n zòblenaewa. Dii kpele mé kú musu ge tɔɔle la, a fɔ yãzɔɔke lanwai? ²⁵ Ma gba zé mà bua Yuudẽwa mà e wesi bùsu maa sìside pò kú wepile ní Libão pii. ²⁶ Ǿ Dii pò pàmazi á yáí, i swáse ma yáio. A òmɛɛ à mè, bee mò màa le. Másu yãe oe yá bee musu lo. ²⁷ A mè mà dede Pisiga gbewa e a misonaa, mí wezu mà gugwa be'ae ní gugbãntoo ní gukpɛo ní gɛɔmidɔkii oio. A mè mà gwa ní wéoe, asa má e bua Yuudẽwa mà gé weo. ²⁸ A mè mà yádile Yozueee, mí aà gba sɔ, mí aà gba gbãa, asa aàpi mé a dɔaaé à bua Yuudẽwa, i bùsu pò má wesi naé á ɔzi. ²⁹ Ǿ wa gɔ guzulɛ beeu Bepeoo sae la.

4

Laaidɔ Dii ikoyãwa

¹ Isailio, à laaidɔ yádileao ní ikoyã pò mále daéɔwa. A zikewà, ío ku, í gé bùsu pò Dii á deziɔ Lua lé kpáwápi síi. ² Asu yãe káfi yá pò mále dileé guuo, mé ásu yãe buo. * Aɔ Dii á Lua yá pò mále daé kúa. ³ A wé yá pò Dii kè Baali Peooe è. Dii á Lua á gbé pò bò te Peoo táaziɔ kàale pii,† ⁴ á gbé pò a na Dii á Luapiziɔ sɔ á kú e gbã. ⁵ A ma! Ma yádileao ní ikoyão dàe lá Dii ma Lua òmɛewa. A zikewà bùsu pò ále gé síi guu. ⁶ Aɔ yápiɔ kúa ní laaio, buipãleo i ma, aaiɔ dɔ ké á ɔno mé á wé kãa, aai me gbépiɔ ɔno

* **4:2** Zia 22.18-19 † **4:3** Nao 25.1-9

fáe, bui z̄ɔpi wé k̄ēae! ⁷ Lá Dii wá Lua ɪɔ kúwano kái tó wáɛ wabikewà, bui z̄ɔe ku ké an t̄áaɔ kúɪno kái màae? ⁸ Bui z̄ɔe ku ké aa yādileao ní ikoyā zedeo ví lán ikoyā pó máɛ diléé gbāwae? ⁹ A laaika, ɪɔ ázia kúa d̄ɔ maamaa. Asu to yá pó á wé èpi sááguo, asu ɔɔ á n̄ɔseuo e á wēni léu. A da á néɔne ní á t̄ɔ̄nao.

¹⁰ Asu to ḡɔɔ pó a sí Dii á Lua ae Olebu sááguo. A òmɛɛ mà á k̄āaaɛ, ɔ̄ à a yá dàé ké àɔ a vía ví t̄ɔɔle la e á wēni léu, í dada á néɔne. ¹¹ A s̄ɔ kái, ɔ̄ a sí gbepi sae. Té kú gbepi musu e à gè z̄ɔ luawa. Gusia ní luabesiao ní guduuduo liai. ¹² ɔ̄ Dii yā'òé za téu. A yā'opi mà, āma i wesi p̄ɔleɔ, ɔɔ á mà.‡ ¹³ A a bàakuaáno yā'òé, à mè àɔ yá mèn kwipio kúa, ɔ̄ a k̄è gbè p̄ɛp̄ɛ mèn plaɔwa. § ¹⁴ Zibeezi Dii òmɛɛ mà a yādileao ní a ikoyāɔ dadaé,* ɪɔ kúa bùsu pó áɛ bua Yuudēwa áɛ gé sípi guu.

Isailio gbaa laai taa yá musu

¹⁵ Ké Dii yā'òé za téu Olebu, i wesi p̄ɔle weo. A yái tò àɔ ázia kúa d̄ɔ. ¹⁶ Asu ázia ɔ̄ɔkpa à p̄ɔe ke à mɛ aàpin weo.† Asu p̄ɔe á lán ḡɔe ge n̄ɔewao ¹⁷ ge n̄òɔ ge bā ¹⁸ ge p̄ɔtaa'onkuawa ge kp̄ɔ.‡ ¹⁹ Asu wése musu à íatē ní m̄ɔvuao ní saanao gwa, luabe p̄ɔpio i á wé ble, í kúɛ à z̄ɔblenéo. Buip̄ale pó kú d̄unia guuo píi ɔ̄ Dii á Lua ní tó aao ke. ²⁰ Apio s̄ɔ, Dii á sé à á bó Egipio t̄ém̄ɔaéu, ké àɔ de a kpaale ũ, lá á de tiaewa. ²¹ Dii á Lua p̄ɔ p̄amazi á yái, ɔ̄ à mè má e bua Yuudēwa mà ḡɛ bùsu maa pó áɛ kpáwá á pó ũ guuo. § ²² Ma gbé bee má ga bùsue beue, má e

‡ **4:12** B̄oa 19.16-18, Ebe 12.18-19 § **4:13** B̄oa 31.18 * **4:14** B̄oa 21.1 † **4:16** B̄oa 20.4 ‡ **4:18** Lom 1.23 § **4:21** Nao 20.12

bua Yuudēwao. A gbé beeᵛ á buawà, í bùsu maapi sí. ²³ A laaika! Asu to Dii á Lua bàakuaáño yáᵛ sááguo. Asu pᵛe ke à me aàpin weo. Asa Dii á Lua gíé yápizie. ²⁴ Dii á Lua á té pᵛ í kúmáε,* ìli sí sàao.

²⁵ Tó a néᵛ ì, a tᵛũnaᵛ bᵛ mé a zikù bùsupi guu, tó a pᵛe kè dii ù a ázia òᵛkpàᵛ, mé a yá pᵛ Dii á Lua yeio kè, a aà pᵛ fèlèè, ²⁶ á midε bùsu pᵛ ále bua Yuudēwa ále gé síipi guuε. Luabe ní tᵛᵛleo mé ma seeladeᵛ ù gbā. A wēni ke weo, wa á kaaleε. ²⁷ Dii a á yá, í fáaa ta buipáleo guuε. A kᵛnaᵛ mé a gᵛ bùsu pᵛ Dii a á yáupi guu. ²⁸ Wekii á zᵛble dii pᵛ gbēnazina à ní lío ní gbεoᵛne. Aali gu'eo, aali yāmao, aali pᵛbleo, aali pᵛ gīmao. ²⁹ Tó a Dii á Lua kii wèleε, mé a aà aeyà we ní nᵛsemendoo teasisai, á bᵛwà. ³⁰ Tó ále taasike, mé yápiᵛ á lé píi, á εa ze ní Dii á Luao gᵛᵛgbεzāzi, í aà yāma. ³¹ Asa Dii á Lua á Lua sósobideε, a pākpaázio, a á kaaleo. Aà bàa kua ní á deziᵛ yá pᵛ a ò ní legbēao a sáaàguo.

Dii yāzᵛkeε

³² A yá pᵛ kè zadᵛ wi á io, za gᵛᵛ pᵛ Lua gbēnazina kè tᵛᵛle gbεagbeamá dúnia gola síiᵛu píi, à ma tó wà yākè a zᵛᵛ kà yáε beewa. ³³ Buie Lua loᵛ mà té guu lá á mà i gaowae? ³⁴ Diie fᵛ yᵛ buie sia buiewa à gᵛ a pᵛ ù, lá Dii á Lua kèé Egipi á wé èwae? Dii seelaᵛ ní dabudabuᵛ kè à ní gbāa legwàᵛ. A zikà ní a gāsa gbāao, à a gāsi pᵛᵛ à yāzᵛᵛ pᵛ í to vía ní kú kè. ³⁵ Dii tò a yápiᵛ è, ké àᵛ dᵛ áme á Lua ù, Lua plaade kuo, a bàasio.† ³⁶ A tò a a loᵛ mà za musu á totoa yái. A

* 4:24 Ebe 12.29 † 4:35 Maa 12.32

a té z̄õ òlòé t̄õlè, ̄õ a aà yā'o mà tépiu. ³⁷ Lá a ye á dezi káaūzi à ní buīõ s̄è, ̄õ à á b́ Egipi ní a kuao ní a gbāa z̄õõ. ³⁸ A buī ṕ an z̄õ ní ní dasio deálāõ yáé, ̄õ à ḡèán̄õ ní b̄usu, à ḡè á ṕ ũ lá a de tiaewa. ³⁹ Āõ k̄ua á s̄õu gbā, í̄õ d̄õ ké Dii mé Lua ũ musu ní z̄íleo, a p̄alee kuo. ⁴⁰ Āõ aà ikoyā̄õ ní aà yādilea ṕ mále daé gbā̄õ k̄ua, í̄õ aafia ní á buīõ, á buīõ i w̄eni ke b̄usu ṕ Dii á Lua lé kpáwáú ḡõpii.

Misiw̄leo

⁴¹ ̄õ M̄izi w̄éle m̄èn àāõ ṕ kú Yuud̄e baa gukpe oīõ ðile, ⁴² ké gb̄é ṕ kai mé m̄ò à a gb̄édee ðè, i ke a í̄ik̄uaāàn̄õ, ade e bàale ta we. ⁴³ A Bezēe ṕ kú gusalala wáiwaiu ðile Lubeni buīõne. ̄õ à Lamotu ṕ kú Galada b̄usu ðile Gada buīõne. ̄õ à Golana ṕ kú Basana b̄usu ðile Manase buīõne.

⁴⁴ Ikoyā ṕ M̄izi dà Isailīõnen ke. ⁴⁵ Ikoyā̄õ ní yá ṕ M̄izi ðile Isailīõne an b̄õa Egipi gb̄ēon ke. ⁴⁶ Aa ku guzul̄eu Bepeoo sae Yuud̄e baale Am̄lēõ kí Sīõ ṕ kía bl̄è Eseb̄õ b̄usu. M̄izi ní Isailīõ z̄íbl̄ewà an b̄õa Egipi gb̄ea. ⁴⁷ Aa aà b̄usu sī ní Basana kí Ogu b̄suo. Am̄lēõ kía gb̄ēon plapīõ ku Yuud̄e baa gukpe oī ⁴⁸ sea za Aloe ṕ kú Aāõ baa e Silīõ gb̄e ṕ w̄i me l̄õ Eem̄õ ⁴⁹ ní s̄e ṕ kú Yuud̄e gukpe baao e Isida Wisidei, Pisiga gb̄ep̄leu.

5

Yadilea m̄èn kw̄īõ (B̄õa 20.1-21)

¹ M̄izi Isailīõ sīsi píi, ̄õ a òné: Isailīõ, à laaid̄õ Dii yá ṕ mále ðilēõwa ní ikoyā ṕ mále káé á swáwa gbā̄õ. A yápīõ dada, í̄õ k̄ua à z̄íkewà. ² Dii wá Lua a

bàakuawanɔ yādilewēε Olebu. ³ I ke wá dezi káauɔ ò a dīlenéo, wáme, wá gbé pò wá kú la gbāɔ píi. ⁴ Dii bò m̀wá, à yā'òé té guu za gbε musu. ⁵ Zibeezi má kú kóɔ ũ Dii ń ápiɔ zānguo, ma Dii yā'òé, asa vīa á kú tépi yáie, á f̄ɔ dεε gbepiwao. Dii m̀è:

⁶ Mámεmaa Dii á Lua. Ma á b̀ɔ zɔbleu Egipi. ⁷ Asu àɔ diie v̄io, ma bàasio.

⁸⁻⁹ Asuli pɔe taa ke à kúε à zɔblèo, pò pò kú musu ge tɔɔε ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sàao. Mi mae pò yemaziɔ yāvái wi an buiɔne ń musu e à ge pé ń síwenaɔ ń ń s̄ɔkpaεɔwa. ¹⁰ Gbé pò yemazi aa ma yādileɔ kūaɔ s̄ɔ, miɔ gbēke v̄in̄ɔe e ń bui léwa.*

¹¹ Asuli ma Dii á Lua tó sí p̄ao, asa gbé pò ma tó sí p̄a a b̀ɔ p̄ao.

¹² Ali kámabogɔzi d̄ɔ ma pò ũ, lá ma Dii á Lua má dīléwa.† ¹³ Ali á buazi ń á z̄i píio ke gɔɔ soolo, ¹⁴ a soplade iɔ deé kámaboz̄i ũ, asa ma Dii á Lua ma p̄ɔe. Asuli zie ke gɔɔpi z̄io, ápiɔ ge á neḡɔe ge á nenɔe ge á z̄ikena ḡɔe ge n̄ɔe, ge á zu ge á z̄aa'ina ge á p̄otuo p̄ale, ge nibɔ pò kú á be, ké á z̄ikena ḡɔe ge n̄ɔe lí kámabo lááwa.‡ ¹⁵ Aɔ d̄ɔ ké zɔɔn á ũ Egipi yāa, ò ma Dii á Lua ma a ḡàs̄i p̄òo, ma á b̀ɔ ń ma ḡása gbāao. A yáí tò ma Dii á Lua ma m̀è, à kámabogɔzi dīle.

¹⁶ Ali á de ń á dao kp̄ela,§ lá ma Dii á Lua má dīléwa, ké à e w̄eni ke bùsu pò mále kp̄awáu, íɔ aafia.

¹⁷ Asuli gbēdeɔ.*

---

* **5:10** Bɔa 34.6-7, Nao 14.18 † **5:12** Bɔa 16.23-30 ‡ **5:14** Bɔa 23.12, 34.21 § **5:16** Mat 15.4, Efe 6.2-3 * **5:17** Daa 9.6, Mat 5.21

18 Asuli wúle ní gbēpāle n̄oo.†

19 Asuli kpáí'oo.‡

20 Asuli yāḁ á gbēdeewao.§

21 Asuli lua á gbēdee n̄ozio. Asu à aà ua b̄iikεo* ge aà bua ge aà z̄ikεna ḡε ge n̄ε ge p̄o p̄o a v̄i p̄i.

22 Yá p̄o Dii ò bílaε ní l̄o gbāao té ní luabesianoo ní guduuduuo guu za gbε musun we. I yāe káfi a guuo. A k̄ε gbè p̄εp̄εowa m̄en pla, ò a kpāa. 23 Ké a l̄opi mà ḁo gusiau ḡo p̄o té kulu kù gbepi musu, á bui ḁaanao ní á gbēz̄oḁo m̄o ma k̄i 24 aa m̄e: Dii wá Lua a gawi ní a z̄ōkεo òl̄w̄ε, wa aà l̄o mà ḁo téu. Wá mà Lua yā'ò ní wá gbēnaz̄inao gbā, ò wi gao. 25 N beeo wá kú ga léziε, asa tó wa εa Dii wá Lua l̄o mà, té z̄ōpi a kúwáε, wí gaga. 26 Déme Lua b̄éε yā'o mà, aà l̄o ḁo téu, mé i gao l̄awáwai? 27 Ge ñ yá p̄o Dii wá Lua lé o ma ndo, ní m̄o yá p̄o a òne ow̄ε, wí ma wá z̄ikεwà.†

28 Dii yá p̄o á òmεε mà, ò a òmεε a yá p̄o á òmεepi mà, a maa. 29 Tó á ḁile á s̄u màa mé á aà v̄ia v̄i, á aà yāḁileao k̄ua ḡōpiii lé, áo ku aafiaε ḡōpiii ní á bui. 30 A òmεε mà ge oé à εa ta á zw̄aakp̄εo guu, 31 mí εa m̄o mào kuan̄o we, i a yāḁileao ní a ikoyāo omεε, mí ḁaé, ío z̄ikεwà bùsu p̄o ále kpáwá à ḡo v̄i guu.

32 T̄o, ào yá p̄o Dii á Lua ḁileáo k̄ua, ío z̄ikεwà. Asu p̄āale oplaai ge zεeio. 33 A zé p̄o Dii á Lua ḁaé sé, ío ku aafia, í ḡεḡε bùsu p̄o ále gé síipi guu.

---

† 5:18 Mat 5.27, Zaa 2.11 ‡ 5:19 Maa 10.19, Luk 18.20 § 5:20 B̄a 23.1, Mat 19.18-19 * 5:21 Lom 7.7, 13.9 † 5:27 Ebe 12.18-19

6

Yea Dii á Luazi

¹ Yá pò Dii á Lua dīlɛɔ ní aà ikoyā pò a òmɛɛ mà daé àò kŭa bùsu pò ále gé síipi guuɔn ke. ² Apio ní á néɔ ní á tɔŭnaɔ àò Dii á Lua vīa vī, íò aà yādīlɛɔ ní aà ikoyā pò mále daéɔ kŭa gɔɔpii, ké à e gēgē yái. ³ Isailio, à yápi ma, íò zíkewà, ké à e àò ku aafia, í dasikŭ maamaa* bùsu pò vī ní z'io diupi guu, lá Dii á dezi káauɔ Lua a lɛgbèwa. ⁴ A ma Isailio! Dii wá Lua mé Dii mɛndona ũ.† ⁵ Aɔ ye Dii á Luazi ní nòsemendoo teasisai á gbāa pua léu.‡ ⁶ Sema àò yá pò mále daé gbāɔ kŭa á nòseu. ⁷ A gānað á néɔwa, í oné gɔɔ pò á zɔlɛa be ge á be zéun nò, ge gɔɔ pò ále wúle ge ále felen nò. ⁸ A da á ɔwa seela ũ, í ye á mi'aewa a dɔaágu yái. ⁹ I ké á kpé kpɛɛle gīɔwa ní á bɔlɛɔ.

¹⁰ Dii á Lua lé gēáno bùsu pò á ò á dezi káauɔne Ablahaŭ ní Izaakio ní Yakɔbuo, à mè á kpáwá guu. § Wéle zɔɔ maaɔ ku we, i ke áme á kálɛo. ¹¹ Kpé pò pɔmaaɔ ká ní paio ku we, i ke áme á káuo. Lɔɔɔ ku we, i ke áme á yòo. Vēebuɔ ní kù kpéɔ ku we, i ke áme á bào. Tó a pɔblè a kã, ¹² à laaika Dii yá sãaágui. ɔme á bó zɔbleu Egipi. ¹³ Alio Dii á Lua vīa vī, íli zɔbleè ado, * íli lɛgbē ní aà tóo. ¹⁴ Asu tɛ dii pāleɔzio, bui pò liaaázipio diio, ¹⁵ asa Dii á Lua pò kú á guu lí sí sãao. Tó á ténzi, Dii á Lua pɔ a paázie, í á midɛ bùsupiu. ¹⁶ Asuli Dii á Lua lɛ à gwa,† lá á kè Masawao. ¹⁷ Alio Dii á Lua yādīlɛɔ kŭa ní aà ikoyā

* **6:3** Daa 12.1 † **6:4** Maa 12.29 ‡ **6:5** Mat 22.37 § **6:10** Daa 12.7, 26.3, 28.13 * **6:13** Mat 4.10 † **6:16** Bɔa 17.1-7, Mat 4.7

pó a dàéó, íò àà òtondòkii gwa. ¹⁸ Alio yázede pó Dii yei ke, í e àò aafia, í gé bùsu maa pó Dii a legbè á dezi káauonepi sii, ¹⁹ í á wèleo ya à ní bóle bùsupiu, lá Dii òwa.

²⁰ Tó á néó á lá zia, bóme ikoyāó ní yādileao ní òtondòkii pó Dii wá Lua dàwèeo ũi, ²¹ à oné Falaōo zòoñ á ũ Egipi yāa, ò Dii á bó ní a gbāa zōo. ²² A seela zōoó ní dabudabu pāsio kè á wé è, a kpà Falaōozi ní a bēdeo ní Egipio píi. ²³ A wá bóle we, ké à e gēwano bùsu pó à a legbè wá dezi káauone guu, i kpáwá. ²⁴ Ō a òwèe wàò ikoyāpio kūa, wío a vía ví, wí e wàò aafia lá wá kú tiaewa. ²⁵ Wáó maa Dii wá Luae, tó wá ikoyāpio kūa, mé wále zíkewà lá a òwèewa.

7

Dii gbéé (Bōa 34.11-16)

¹ Tó Dii á Lua gèáno bùsu pó ále gé síipi guu, a buio yáé dasi, Itio ní Giigasio ní Amoleo ní Kanaao ní Pelezio ní Ivio ní Yebusio, baa ké bui mèn soplapio* dasi ní ní gbāao deála. ² Tó Dii á Lua ní náé á ozi mé a ziblémá, à ní kaale míomio. Asu ledoukérino, ásu ní wēnagwao. ³ Asu ní nenoe se no ũo. Asu á nenoe kpásā ní negōowao, mé ásu ní nenoe sé á negōoneo, ⁴ asa aa tó á negōoe bo Dii kpe, aai zoble dii páleone, Dii po i paázi à á kaale gōoe. ⁵ Yá pó á kenén ke: A ní sa'okioo gboo, à ní gbèpeleo wíwi, à ní Asetaati lipleo zōzō, í ní táao kátēu aa tékū. ⁶ Asa Dii á Lua gbé pó an kua nídoon á ũ. Ame à á sé dúnia buio guu a gbé yenzideo ũ.† ⁷ Dii po dōwá à á sé, i ke á dasi mé de

* **7:1** Zln 13.19 † **7:6** Bōa 19.5, Tit 2.14, 1Pie 2.9

buipãleolao, asa yãa áme á kēsãañzi píi. ⁸ Ɔ à á bó Egipiò kí Falaṣṣo ɔzĩ, à á bó zɔbleu, ké a yeázi yáíe, ní lé pó a gbè á dezi káauɔne yáio. ⁹ Aɔ dṣ ké Dii á Lua mé Lua ũ. Ɔme Lua náaide pó ɔ zea ní a bàakuaánɔ ũ. ɔ gbèke vĩ ní gbé pó yeazi aa a yãdileao kũa e ní buiwaε. ¹⁰ I fiabo a zangudeɔne níziapiwa, i ní kaale. Aɔ kɔɔũ ní fiaboanεoo. ¹¹ A yáí tò à à yãdileao ní àà ikoyã pó mále daé gbão kũa, ɔ à à ɔtondɔkii gwa.

Efaai yá

(Iko 28.1-14)

¹² Tó ále laaidɔ ikoyãpiɔwa, tó á kũa ále zikèwà, Dii á Lua bàa aɔ kúanɔ aà gbèke guu, lá à a legbè á dezi káauɔnewaε. ¹³ Aɔ yeázi, i báaadaágu. A èfãaikéé, i báaada á néɔgu ní á buapóɔ: Pówena, v̄εε, nísi, á zuɔ ní á pɔtuɔɔ píi bùsu pó à a legbè á dezi káauɔne à mè á kpáwáú. ¹⁴ Aɔ de èfãaideɔ ũ de bui píia. Fliɔ kú á guuo, ḡεε ge nɔε ge pɔtuon nò. ¹⁵ Dii a gyã pii ḱwáε. A gyãvãi pó á dṣ Egipi kááguo, sema á zangudeɔ. ¹⁶ A bui pó Dii lé naé á ɔzĩ kaale píi. Asu ní w̄enagwao. Asu zɔble ní diiɔneɔ, asa bee aɔ deé bai ũε.

¹⁷ A gí làasookéi à me, buipio zṣo deála, kpelewa á f̄s à ní yáí, ¹⁸ kási ásu viakenéó. A to yá pó Dii á Lua kè Falaṣṣe ní Egipiò píi dɔágu. ¹⁹ A wé è lá Dii á Lua a ḡãsí pòo à á bó bùsupiu ní a gbãa zṣo. A seelaɔ ní dabudabuɔ kè à ní gbãa legwàò. Dii á Lua a ke gbé pó aale viakenéɔne màa s̄. ²⁰ A beɔ kán̄gu e an k̄ɔna pó aa uléɔ ge midεò. ²¹ Asu to s̄ ḱéágu an yáio, asa Dii á Lua kú á guu. A zṣo mé i tó ní me séenata. ²² Dii á Lua aɔ buipio yáé busebuseε.

¹⁰ Tó a pòblè a kã, à Dii á Lua sáaukpa bùsu maa pò a kpàwápi yá musu. ¹¹ A laaika! Asu to Dii á Lua yá sááguo. Aò aà yādilεαο ní aà ikoyā pò mále daé gbão kũa, í aà ɔtonɔkii gwa. ¹² Tó a kpé maa dòdò a zòleu, mé a pòblè a kã, ¹³ tó á zuo ní á pɔtuo kɪniɔ dasikù, mé á ánuusu ní á vuao kò ní á àizeεεο píi, ¹⁴ ásu ázia se lesio. Dii á Lua pò á bóle zòbleu Egipi yá su sááguo.† ¹⁵ A dòaaé guwaiwai zòo pāsí guu, gugii pò mlè sewεdeεο ní sóiɔ kuu. I kú weo, ɔ à ibòé gbè gbãau. ¹⁶ A mana pò á deziɔ dso kpàwá guwaiwaiu we á blè. A á wetàò, à á yòò, ké à e bɔ maa gbεzā yái. ¹⁷ Asu o á sò guu à me ázia gbãa ní zí pò á kèo mé tò a àizeεpi èo. ¹⁸ A to Dii á Lua yá dɔágu, asa ɔme í á gba zé à àizeε e, ké aà bàa gi kú ní á dezi káauo e tia yái. ¹⁹ Tó Dii á Lua yá sáágu, mé á té dii pãleɔzi, a kule a zòbléné, mále oé gbã, a kaaleε. ²⁰ Lá Dii lé buipãleɔ kaaléé, tó i Dii á Luapi yãmao, a á kaale màa sɔe.

9

Isailiɔ Dii yãmasai

¹ Isailiɔ, à ma! A bua Yuudēwa tia, í ge bui pò an zòo ní ní gbãao deálaɔ bùsu símá. An wéleɔ zòo, a bíiɔ zò Luawa. ² Gbépiɔ gbãa mé aa gbãa. Anaki buiɔne! A ní dɔ, á mà wí me, déme a fɔ kpa Anaki buiɔnei? ³ Aò dɔ gbã ké Dii á Lua mé dɔaaaé lán té pò í kúmáwa. ɔme a gbãamɔné, í ní dede, í ní mide, í ní bùsu símá gòò, lá a oéwa. ⁴ Tó Dii á Lua ní yáé, ásu làasooke à me á maa yái Dii mòiánɔ a bùsupi sio. Buipiɔ vāi yái ɔ Dii lé ní yáíé. ⁵ I ke á nòsemaa

† **8:14** Ozee 13.5-6

ge á maakea mé tò ále gé ǹ búsupi síimáo. Buipio v̄ai yáí ̄ Dii á Lua lé ǹ yáíé ǹ lé pó a gbè á dezi káau Ablahaũe ǹ Izaakio ǹ Yakɔbuo yáio. ⁶ Aò d̄s ké Dii á Lua lé búsu maapi kpáwá à ḡo v̄i á maa yáí no, asa swágbãadeɔn á ũ.

⁷ Lá a Dii á Lua pɔ f̄elèè guwaiwaiu, à to a yá d̄oágu. Asu to à s̄ááguo. Za ḡo pó a bɔ Egipi e a ge ka gue beeu, iɔ bɔ Dii yá kpeε. ⁸ A Dii pɔ f̄elèè Olebu, ̄ à f̄éánɔ, a ye á kaale. ⁹ Ké ma dede gbewa, ma ge Dii bàakuaánɔ gbè p̄p̄eε s̄i, má kú gbepi musu we ḡo bla f̄aanε ǹ gwãasinao pɔblesai imisai.* ¹⁰ Dii gbè p̄p̄eε mèn pla pó à yãkèwà ǹ ɔtonaoɔ kpàa. Yá pó Dii óé té guu za gbε musu ḡo pó a kãaaɔ ku gbè p̄p̄eεpiɔwa píi. ¹¹ Ḡo blapi gbεa Dii bàakuaánɔ gbè p̄p̄eε mèn plapiɔ kpàa. ¹² A òmεε mà fele pila ḡo, asa ma gbé pó ma ǹ bóle Egipiɔ òkpàe, aa kè zé pó á dànéwa kò, aa táa pí ǹ dii ũ. ¹³ ̄ Dii òmεε a gbépiɔ è, swágbãadeɔne fá! ¹⁴ A mè mà to à ge gbépiɔ kaale, an tó i mide dúniau, i ma buiɔ ke bui pó an gbãa ǹ ǹ dasiɔ deńla ũ.

¹⁵ ̄ ma εa pila gbε pó té kuwàpiwa, má Dii bàakuaánɔ gbè p̄p̄eε mèn plapiɔ kúa. ¹⁶ Má è a duunakè Dii á Luaε, a kè zé pó a dàéwa ḡo, a mɔkàsa zugaaε ũ. ¹⁷ ̄ ma gbè p̄p̄eε mèn pla pó má kúapiɔ p̄ale, má w̄wi á wáa. ¹⁸ ̄ ma εa ge wule Dii aε ḡo bla f̄aanε ǹ gwãasinao lán káauwa.† Mi pɔbleo, mi imio duuna pó á kè yáí. A yá pó Dii yeio kè, a aà pɔ f̄elèè. ¹⁹ Má Dii pɔkúma ǹ aà zaf̄εao v̄ia v̄i,‡ asa aà pɔ páazi maamaaε, a ye á kaaleε. ̄ Dii èa ma yãmà

* **9:9** Bɔa 24.18 † **9:18** Bɔa 34.28 ‡ **9:19** Ebe 12.21

gɔɔ bee lo. ²⁰ Dii pɔ pà Aalonazi maamaa, a ye àà ðe, ɔ ma awakpàè Diiε gɔɔbeezi lo. ²¹ Ma zugaae pɔ á p̄i duunkeɔ ùpi sè, má kpàsa à tekù, ɔ má gbègbè kélekéle e a tí bò, ɔ ma a típi zù í pɔ lé bàale gbepi pɔleua.

²² A Dii pɔ fèlèè Tabela§ ní Masao* ní Lé'udeɔ Miao.† ²³ Ké Dii á gbáε Kadεsi Baaneε, a òé à gé bùsu pɔ á kpàwá síi, ɔ a bɔ Dii á Luapi yá kpe, i àà náaikεo, i àà yāmao.‡ ²⁴ lo bɔ Dii yá kpeε sea za gɔɔ pɔ má á d̄s e gbã. ²⁵ Ma wule Dii aε gɔɔ bla fāane ní gwāasinao, ké Dii òmεε á á kaale yáí. ²⁶ Ma wabikè Diiwa ma mè: Dii Lua, nsu n̄ ní gbéɔ midεo, n gbé pɔ n ní bó ní n iko z̄ɔɔ, n ní bóle Egipi ní n ḡasa gbāaopiɔ. ²⁷ To n z̄b̄lɛnaɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo yá ðɔngu. Nsu gbépiɔ swágbāa ní ní vaikεo ní ní duunao yādao. ²⁸ Tó ni ke màao, bùsu pɔ n ní bɔu gbéɔ me n fua géiínɔ bùsu pɔ ní a legbèné guuε. Aa me lo n geiínɔ guwaiwau, ké n zangu yáíε. ²⁹ Kási n gbéɔne s̄, míme ní ní v̄i. N n ḡasi p̄o, n ní bóle ní n iko z̄ɔɔ.

10

Gbè pèpεε dafu

(Bɔa 34.1-9)

¹ Zibeezi Dii òmεε mà gbè pèpεε mèn plaɔ á lá a káauɔwa, mí ðede gbewa mà m̄oɔ a kíi. A m̄e lo mà kpagolo ke ní lío. ² A m̄e á εa yá pɔ á kè gbè pèpεε káau pɔ má w̄iw̄iɔwa k̄ε a dafupiɔwa loε, mí ge ka kpagolopi guu. ³ Ma kpagolopi kè ní lepusalio, ɔ

§ 9:22 Nao 11.3 * 9:22 Bɔa 17.7 † 9:22 Nao 11.34 ‡ 9:23 Nao 13.31-14.9

ma gbè pèpèe à mèn pla lá a káauwa. Ma dede gbepiwa, má gbè pèpèepio kúa, ⁴ ò à yādilea mèn kwí pò a òé té guu za gbè musu gɔɔ pò a káaa weɔ kèwà lɔ, a kpàa. ⁵ Ǿ ma ea ma pila gbepiwa, ma gbè pèpèepio kà kpagolo pò má kèpi guu lá Dii òmèewa. Aa ku we e ní a gbāo. ⁶ A bɔ Yaakāo lò'ea, a taa'ò gè Mɔsela, we ò Aalona gàu. Wà aà ví, ò aà né Eleazaa gò sa'onkia ũ aà gbèu.* ⁷ Bɔa we a gè Gudegoda, ò a gè Yɔbata bùsu swadeu. ⁸ Gɔɔ bee Dii Levii buiɔ òmèe aà a bàakuaáno kpagolo sea, aaliɔ a gbagba, aaliɔ samaa'o gbéone ní a tó lá aale ke e gbāwa. ⁹ A yái tò Levii buiɔ bùsu kpaalese ní ní gbéɔ, asa Dii mé ní baa ũ, lá Dii á Lua ònéwa.

¹⁰ Má kú gbè musu gɔɔ bla fáane ní gwāasinao lán káauwa.† Dii ma yāmà gɔɔ bee lɔ, ò i á kaale lɔ. ¹¹ Dii òmèe mà pila mà gè dɔaa gbéone, ké aa e gè bùsu pò a a legbè ní dezi káauone à mè á kpámápi sí.

Aɔ Dii vía ví

¹² Isailiɔ, yá kpele Dii á Lua lé gbèawá sai? Sema àɔ Dii á Luapi vía ví, íb te aà iai, íb yeaàzi, íb zɔbleè ní nòsemendoo teasisai, ¹³ íb aà yādileaɔ kúa ní aà ikoyā pò mále daé gbā á aafia yáio. ¹⁴ Luabéá Dii á Lua pòe e musumusú. Dúniáá aà pòe lɔ ní pò pò kú a guuɔ píi. ¹⁵ N beeo Dii pɔ dɔ á dezi káauwa, a yeñzi, ò á á sé, á gbé pò á de ní bui ũ, lá á de gbāwa. ¹⁶ Ayāmeto à á sò gbāsí wolo, á kua su àɔ gbāa lɔ. ¹⁷ Asa Dii á Lua mé luaɔ Lua ũ. Ǿme diiɔ Dii ũ. Lua zɔɔ gbāapiide pò í tó ní me séenatan aà ũ. Ili gbé zāboo,‡ ìli gbagusaesio. ¹⁸ I yānakpa tone pò gwana

* **10:6** Nao 20.28 † **10:10** Bɔa 34.28 ‡ **10:17** Zln 10.34, Lom 2.11

vīoó n̄ gyaa gbẽandoɔwae. A ye b̀m̀m̀ozi, ì p̀blea n̄ zwãao kpámá. ¹⁹ Apio s̄o à ye b̀m̀m̀ozi, asa b̀m̀m̀on á ũ Egipi yãa s̄o. ²⁰ Alio Dii á Lua vĩa ví, ìli z̀obleè. Ali naaàzi, ìli legbè n̄ aà t̄so, ²¹ ìlio aà táasile. Ōme á Lua ũ, à yãz̄o p̀o ì to vĩa n̄ kúú kèé, a wes̄ie. ²² A dezi p̀o tà Egipio gbẽon b̀aaɔkwie, § ò Dii á Lua tò aa dasikù lán saanaɔwa.*

11

Yea Diizi n̄ mis̄ileàèo

¹ Aɔ ye Dii á Luazi, ío aà yãdilene k̄ua g̀oɔpii n̄ aà ikoyão n̄ aà yãdileao, ío aà ɔtond̀k̄ii gwa. ² Aɔ d̄s̄ gbã, i ke á néo ò Dii á Lua n̄ wet̄ao, aame aa wes̄iaaleo, áme. A wes̄i aà z̄oɔkele n̄ aà g̀asa gbãao n̄ aà g̀as̄i p̀o a p̀oo ³ n̄ seela p̀o a k̀e n̄ yá p̀o a k̀e Egipio kí Falaɔo n̄ a b̀usuoe pii ⁴ n̄ yá p̀o a k̀e Egipi z̄iḡoone n̄ n̄ s̄o n̄ n̄ s̄go. A Isia T̄ea k̄uaamá g̀o p̀o aale péleázi, à n̄ m̄ide m̄io.* ⁵ A yá p̀o a k̀e guwaiwaiu e a ge kaò gue beeu d̄s̄ ⁶ n̄ yá p̀o a k̀e Lubeni bui Eliabu néo Datani n̄ Abilaũoone. T̄oole w̄eaa á guu à n̄ m̄om̄o n̄ n̄ bedeo n̄ n̄ zwãakp̄eo n̄ n̄ gb̄eɔ pii.† ⁷ A wes̄i yãz̄o p̀o Dii k̀epiole pii.

⁸ Aɔ yá p̀o mále daé gbão k̄ua, ké ào gbãa, í bua Yuud̄ewa à gé b̀usu p̀o ále géupi sii, ⁹ í w̄eni ke b̀usu p̀o Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá n̄ n̄ buioɔpi guu, b̀usu p̀o ví n̄ z̄'io diupi. ¹⁰ B̀usu p̀o ále gé síipi de lán Egipi b̀usu p̀o a bouwao. Egipipi a p̄t̄ò, a it̄ò á k̀awà lán kaa p̀owae. ¹¹ B̀usu p̀o ále gé

§ 10:22 Daa 46.27 * 10:22 Daa 15.5, 22.17 * 11:4 B̄oa 14.28

† 11:6 Nao 16.31-32

síipi síisi ví ní guzulεοε, lou mé ì ma we. ¹² Dii á Lua mé Ì òlia bùsupizi gɔɔpii. Ì wétei za wè daaleawa e a midεawa. ¹³ Tó a yá pó mále daé gbãò mà, tó á nisína ye Dii á Luazi mé ále zòbleè ní nòsemendoo, ¹⁴ a to lou ma á bùsuu a gɔɔwa. A daale káabuana, i bɔlei, á pówena ní á vεεo ní á nísio i keé maamaa, ¹⁵ í pòble à ká. A to sē bɔle á zuone Ì. ¹⁶ A laaika! Asu to wà á sásá, à ze ní dii páleɔ à kúle à zòblenéo. ¹⁷ Tó á kè màa, Dii pɔ a paáziε, i musu zé taé, ké lou su maéo yáí. Tòble a blekeo, í kaale kándoo bùsu maa pó Dii lé kpáwápiu. ¹⁸ Aɔ yápiɔ kũa á sɔu ní á nòseo, í da á ɔwa ní á mi'aeo seela ũ. ¹⁹ Alio dada á néone, íli oné gɔɔ pó á kú ua ge á be zéu, ge tó ále wúle ge ále felen nò. ²⁰ A ké á kpé kpele gɔɔwa ní á bɔleɔ, ²¹ ke ápiɔ ní á néo e gēgē bùsu pó Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá e dúnia gé láaopi guu.

²² Tó á yá pó mále dileé kũa, ále zíkewà píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á té aà iai, a naaàzi, ²³ a buipiɔ yáé píie, í bui pó an zɔɔ deálapiɔ bùsu símá. ²⁴ Gu pó á gbá a péleu a gɔ́ á pó ũ píie, sea za guwaiwaiu e Libã bùsuu, sea za Uflata dɔɔi e ísia pó kú be'ae oiwa. A bùsu zɔleɔn we.† ²⁵ Gbēe a fɔ́ gíleo. Gu pó a kèse lé a zeu píi, Dii á Lua a to gili ní víao gē bùsupideɔgue, lá a a legbèéwa.

²⁶ A ma! Mále báaadangu yá ní láaiziama yáo dileé gbã. ²⁷ Tó a Dii yãdilea pó mále daé gbãò mà, a báadaáguε. ²⁸ Tó i Dii á Lua yãdileapiɔ mao, mé á té dii pó á ní dɔɔzi, a láaiziwáε. ²⁹ Tó Dii á Lua gèáno bùsu pó ále gé síipi guu, à báaadangu yápi kpáwake

---

† 11:24 Yoz 1.3-4

Galiziū gbε musu, í láaiziama yápi kpàwake Eballi gbε musu. § 30 Gbepiɔ ku Yuudē be'ae baa, gu pɔ́ Kanaa pɔ́ kú Yuudē sēuɔ kuu. A zà n Mole líbo, bɔaa n Giligalio. 31 A bua Yuudēwa tia, í gé b̀usu pɔ́ Dii á Lua lé kpáwápi síi. Tó á sí a zɔ́leu, 32 ío ikoyāo n yādilea pɔ́ mále daé gbāo kūa, ào zikewà.

12

Lousisikti m̀endona

1 Ikoyāo n yādilea pɔ́ ào kūa b̀usu pɔ́ Dii á dezi káauɔ Lua kpáwá guuɔn ke: Gɔɔ pɔ́ á kú we píi ào zikewà. 2 A bui pɔ́ ále n b̀usu símápiɔ gulésí pɔ́ aa b̀oɔ gboo píi, gu pɔ́ aaɪ zɔ́bleu n táaɔne gbè lesiɔ n s̀isiɔ musu n lí yèleleɔ gbáuo píi. 3 A n sa'okiiɔpiɔ gboo, í n gbèpeleɔ wíwi, í n Asetaati lipelɔ kpasá à tékū, í n pɔ́ aa díle n dii ũo dúuzɔ, í n tó de gupiu. 4 Asuli ke Dii á Luae, lá aaɪ ke n diiɔnewao. 5 Dii á Lua a gu díle á buie tɔ́leu, aa tó ío kuwà, ío aa sisii. We áli géu 6 n sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékūo n sáaukpasao n á pɔ́ kwideɔ n á gbaɔ n pɔ́ pɔ́ a a legbè Diiɔ n á pɔ́eá gbaɔ n á pɔ́tuo né s̀éiaɔ, 7 íli pɔ́ble Dii á Lua ae we n á bedeo, í pɔ́nake zí pɔ́ á kèo yá musu píi, ké Dii á Lua báaadaágu yáí.

8 Asu ke lá wále ke la gbāewao, asa lá à wá baade pɔ́ gbà ɔ́ àle ke, 9 ké i ka b̀usu pɔ́ Dii á Lua lé kpáwá à kámaboupi guu yāao yáí. 10 Tó a bua Yuudēwa, mé a zɔ́le b̀usu pɔ́ Dii á Lua lé kpáwá á pɔ́ ũpi guu, a to à íampakii e á wèle pɔ́ liaaázio yá musu, ío ku dɔ́dɔa. 11 Dii á Lua a gu pɔ́ a tó aɔ kuwà díléé, íli gé we n pɔ́ pɔ́ mále dílééɔ píi, sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékūo

ń sáaukpasáw ń á pów kwidew ń á gbaow ń pomaaw pów a a legbèèw. ¹² Wekii á pów aow na Dii á Luawa, ápiw ń á negḡew ń á nenḡew ń á zikenaow ḡḡew ń nḡew ń Levii bui pów kú á be wélew aai búsu kpaaleséánḡow. ¹³ A laaika! Asu sa'ow gu pów kèéuw, ¹⁴ sema gu pów Dii a dile á buie tḡew guu bàasio. Wekii áli sa'ow, í yá pów mále daéw keu píi. ¹⁵ N beeo àli pów pów ále só kòlokpa gu pów kèéuw, lá Dii á Lua báaadàágu léuw. Gbé pów aa gbálew ń gbé pów aa gbálew pów aali só ń be wélew, lá i tue ge bana sowa. ¹⁶ Ali pów kòlokpa a au bḡew kólew tḡew lán íwa. Asu aupi bleo. ¹⁷ Asu á pów wena kwide pów á kpàa ble á wélew ge vèe ge nísi ge á pḡtuo nesana séiaw ge pów pów a a legbèèmw ge á pḡeá gbaow ge pów pów má dile àli ma gbaow. ¹⁸ Ali ble Dii á Lua aew gu pów a seu, ápiw ń á negḡew ń á nenḡew ń á zikenaow ḡḡew ń nḡew ń Levii bui pów kú á wélew. A tó á pów líw na Dii á Luawa zí pów á kèw yá musu píi. ¹⁹ A laaika! Asu niazíkpa Levii buiḡzi ḡḡw pów á kú búsupi guu.

²⁰ Tó Dii á Lua á búsu káfié lá a òéwa, tó nḡw ní lé á de, mé á ye só, àli só á pḡeáwa. ²¹ Tó gu pów Dii á Lua a se a tó aow kuwà zàánḡw, àli pów pów Dii kpàwá kòlokpa lá má dileéwa, í só á be wélew á pḡeáwa. ²² Lá i tue ge bana só, àli so màa, gbé pów aa gbálew ń gbé pów aa gbálew pów píi. ²³ Asuli pów kòlokpasai sóo fá! Asa a au mé a wèni ũ. Asuli nḡw só ń a wènioo.* ²⁴ Ali pów kòlokpa a au bḡew kólew tḡew lán íwa. Asuli aupi bleo. ²⁵ Asuli bleo, ké à e àw yá pów Dii yei ke yáí, íw aafia, ápiw ń á bui á kpe.

²⁶ Ali pów pów á dile Dii pów ũ a a legbèèw sé ḡew gu pów a

* **12:23** Daa 9.4, Lev 17.10-14, Zln 15.20

seu. ²⁷ Ali sa pò wí a pò káteu à tékū o Dii á Luawa aà gbagbakíi, a nòò n̄ a auo píi. Ali sáaukpasa nòò só, íli a au éle Dii á Lua gbagbakíipiwa. ²⁸ Aò yá pò mále daépiò kūa, íò zíkewà. Aò yá pò maa mé a zeví Diiε ke, ké à e àò aafia, ápiò n̄ á buiò e gɔɔpii.

²⁹ Dii á Lua a bui pò ále gé n̄ bùsu síimápiò midεé, í n̄ bùsu si à zòleu. ³⁰ A laaika! An kaalea gbea ásu zu bai guuo. Asu n̄ diiò yāgbεa à me, kpelewa buipio ì zòble n̄ diiòne, wà ke màa s̄ò bá! ³¹ Asu ke Dii á Luaε màao, asa yābεε pò Dii zau píi ò aai ke n̄ diiòne, aai sa pò wí a pò káteu à tékū o n̄ n̄ neḡɔe n̄ n̄ nen̄ɔe l̄o se.

13

Zòblea dii páleɔne

¹ Aò yá pò mále daéò kūa píi, íò zíkewà. Asu yāe káfi a guuo, mé ásu yāe b̄uo.* ² Tó ānabi ge nana'ona f̄ele á guu à mè, á seela ge dabudabu kéé, ³ tó seela ge dabudabu pò a òé kè, mé a òé à te dii pò á d̄s yāaozi, íò zòblené, ⁴ ásu ānabipi ge nana'onapi yāmao. Dii á Lua mé á lé, àle á gwa, tó á nisina yeazi n̄ n̄semendoo. ⁵ Aò te Dii á Luazi, íò aà v̄ia v̄i. Aò aà yādileao kūa, íò aà yāma. Aò zòbleè, íò naaaàzi. ⁶ Sema wà ānabipi ge nana'onapi de, asa àle oé à b̄o Dii á Lua pò á bóle zòbleu Egipi à á bó kpeε. Ale á ké zé pò Dii á Lua òlé à beuwaε. Sema à v̄aiipi midε á guu. ⁷ Tó n̄ v̄ii ge n̄ d̄auna dadoūde ge n̄ neḡɔe ge n̄ nen̄ɔe ge n̄ n̄o yenzide ge n̄ kp̄aasia n̄ swāf̄è asii guu à mè, wà gé zòblei dii pò ápiò ge á dezio d̄s̄oone, ⁸ bui pò kúán̄o k̄ai ge z̄àò diin n̄ò, d̄únia léla e a léle

* **13:1** Zia 22.18-19

diiɔn nò, ⁹ńsu weiè n̄ aà yāmao. Nsu n̄ aà wēnagwa n̄ sùuukeaàɔ. Nsu kaedaaàzio. ¹⁰N aà de. Dɔaa n̄ aà pa n̄ gbɛo, gbé k̄iniɔ i gbasa aà pápa. ¹¹A aà pápa n̄ gbɛo à de, asa a wèele à á k̄é Dii á Lua p̄ á bóle zɔbleu Egipiwaɛ. ¹²Tó Isailiɔ mà, vía a n̄ kú m̄piiɛ, aa we yāvāi bee taa ke á guu ɔo.

¹³Tó á mà wéle p̄ Dii á Lua lé kpáwá àɔ ku a guuɔ dou wà mè, ¹⁴gbēpāɔ fèle wéledeɔ swāfè, aa mè wà gé zɔblei dii p̄ á d̄ɔɔne, ¹⁵à yápi gbɛagbɛa, í gbéɔ lala maamaa à ma. Tó wà yābēpi kè á guu s̄lanaɛ, ¹⁶à wélepideɔ dede n̄ fēndao míomio, í wélepideɔ n̄ n̄ p̄tuɔɔ kaale pii. ¹⁷A n̄ p̄ɔ naaa kále gāaɛ, í tes̄ wélepiwa n̄ p̄p̄io pii sa p̄ w̄i a p̄ káteu à tékū Dii á Lua ū. Wélepi i ḡɔ bezia ū e ḡɔpii, wasu ea kále bauo. ¹⁸⁻¹⁹Asuli p̄ p̄ Dii á Lua d̄ile kaalep̄ ū ke seɔ, kè aà p̄kūma p̄s̄i e weewá yái. Tó a Dii á Lua yāmà, mé á aà yādilea p̄ mále daé gbāɔ kūa, mé a yá p̄ a yei kè, a wēnad̄é, i sùuukeáɔ, i to à dasikū, lá à a legbè á dezi káauɔnɛwa.

14

P̄ p̄ Dii d̄ile t̄e ū

(Lev 11.1-47)

¹Dii á Lua néɔn á ū. Asu à á me líli ge à á mi bo ge yá musuo, ²asa Dii á Lua gbé p̄ an kua adoaɔn á ū. A á sé d̄unia buiɔ guu a gbé yenzideɔ ūɛ. ³Asu t̄e bleo. ⁴N̄ɔ p̄ áli sóɔn ke: Zu, s̄a, ble, ⁵bana, tue, bua, sae, yaa, gbɔ, kpasaa. ⁶N̄ɔ p̄ a swɛ paaa pla mé ì p̄ɔɔ a kòlou à ea àɔ só, àli beɔ só. ⁷Tó a swɛ paaa plao, ge ìli p̄ɔɔ a kòlou à èa s̄o, ásuli sóo. Asu yiongo ge kíf̄ɛnɛna ge é̄n'ui'uina soo. Aa ì p̄ɔɔ

ń kòloun aa ea só, āma an swē paaao. A nòò beeò tē.
 8 Sàwa swē paaa, kási ásu soo, asa ìli pòòò a kòloun
 à ea sòò. A nòò beeò tē. Asu òkã a gēwa seo.

9 Pó pó kú í guu, tó a ka ń tēeo vī, àli só. 10 Pó
 pó ka ń tēeo vī sōo, à tē, ásuli sóo. 11 Ali bā pó wi
 dilē tē ūòò só píi. 12 Bā pó áli sóòò tón ke: Yāamusu,
 kúu, bāso, 13 baē, zabā, bleaa bui píi, 14 gbagbaa
 bui píi, 15 koohūhūna, taataa, yaabēē bui píi, 16 koo
 bui píi, bāyakpa, fana, 17 gáu, tēepili, kpòòò'ìlèna,
 18 wàaliana, yaapuna bui píi, wēlēmā, sasi. 19 A
 kòò gāsīadeò tē píi, ásu soo, 20 a gāsīade pó de tē ūòò
 bàasi. 21 Asu pó pó gā ń azīao soo.* A kpa bòmòò pó
 kú á uawa aà so ge à yía buipālewa. Apìò, Dii á Lua
 gbéé pó an kua adoaon á ū. Asuli blenē nòò kuu ń a
 da yó'ioo.†

Pó kwide yādilēa

22 Aliò á bua pówēna kwide kpa wē ń wēo.‡ 23 Ali
 ble Dii á Lua aē gu pó a se àli a sísiu, á pówēna ń á
 vēeo ń á nísio ń á pòtuo nesana sēíao, ké à e àò Dii
 á Lua vīa vī gòòpii yái. 24 Tó gu pó Dii a sepi asu àò
 zàē, mé á fō se à gēò we píio báaa pó a dàágupi yái,
 25 à yía, í gé ń a òao we. 26 Ali pó pó á yei lú ń òapio,
 zu ge sá ge vēē ge wē ge pó pó á pò gbà píi, í ble Dii á
 Lua aē we à pònakēò, ápìò ń á bēdeò píi.

27 Asu niazīkpa Levii bui pó kú á wēlēuoòzio,
 asa aa bùsu kpaalēsēánòò. 28 Ali wē àaòde pó
 kwide kálē á wēlēu, 29 á wēlē Levii bui pó aa
 bùsu kpaalēsēánòòò ń bòmòò ń netonē pó gwana

* 14:21 Lev 17.12-15, Zīn 15.20 † 14:21 Bōa 23.19, 34.26

‡ 14:22 Nao 18.21

v̄io ń gyaa taasideo aai mo ble aa ká, Dii á Lua i báaadaágu z̄i p̄o ále ke yá musu p̄ii.

15

Fiatoane (Lev 25.1-7)

¹ Wè sopla ń wè soplao àli ɔ fiade ɔ ké. ² Lá áli ke a yá musun ke: Gbé p̄o p̄o s̄e a gbédeee, à ade ké. Asu fiála a gbédeepi ge a gbéwao, asa wà fiatoane kpàwakè Dii yáie. ³ Nib ɔ àli fiawà, ìli fia p̄o kú a gbédeewa toè. ⁴⁻⁵ Tó a Dii á Lua yàmà, mé ále z̄ike yádilea p̄o mále oé gb̄owa ń laaio lé, taaside alio kú á guuo, asa Dii á Lua a báaadaágu bùsu p̄o ále kpáwá à ḡo v̄ipi guue. ⁶ Dii á Lua a báaadaágu lá à a legbèéwae. Ame á fiado buiwa, áo fiasemá ni v̄io. Ame á kiblemá, i ke aame aa kiblewáo.

⁷ Tó á gb̄ee su ḡo taaside ũ á guu bùsu p̄o Dii á Lua lé kpáwá wéle guu, ásu á n̄se kúkpàè à ḡi p̄o s̄eaiè. ⁸ Ali ɔ pooè, à p̄o p̄o kèsãwà s̄eàè. ⁹ A laaika! Asu làasoo v̄ai ke à me wè soplade p̄o w̄i fiade ɔ kéu kà k̄aieo. Tó a biikè ń á gbé p̄o de taaside ũo, mé i p̄e kpawào, tó à wiilè Diiwa á yá musu, a ḡoé duuna ũe. ¹⁰ A kpawà s̄oũs̄ũ, i ke ń n̄sememplao no. Tó á kè màa, Dii á Lua a báaada z̄i p̄o á ke ɔ ń yá p̄o á ke ɔ p̄ii. ¹¹ Taaside ɔ láa á bùsuuo.* A yá t̄o mále oé, àli ɔ poo á bùsu gbé p̄o aa de w̄nade ɔ ge taasideo ũne.

Zogbaeaya (Boa 21.1-11)

---

* 15:11 Zaa 12.8

12 Tó wà á Èbelu dee g̃ε ge n̄ε ȳlawá, àli z̄obleé w̄è sooloe, a w̄è soplade guu à aà b̄o z̄okeu, i g̃o az̄iaε. 13 Tó áλε aà gbaε s̄o, ásu à aà gbaε ɔ̄giio. 14 A aà gba á kpàsa p̄óó n̄ á d̄o p̄óó n̄ á v̄εε p̄ó á f̄εo. Lá Dii á Lua báaadáágu, à kpawà màa s̄o. 15 Lá a z̄oble Egipi, ɔ̄ Dii á Lua á bó, à to a yá d̄oágu. Bee yáí ma yáε bee d̄ileíε gb̄a.

16 Tó á z̄oε òé á k̄éwáo, ké a yeázi n̄ á bedeo, àle namama á k̄i yáí, 17 à ka sé, í aà swá f̄ò kp̄eεε gbawa, i g̃o á z̄o ũ ḡoɔpii. A yá doūpi ke n̄ z̄oɔeo lo. 18 Asu to z̄ogbaεa yápi k̄éé z̄í'ũo, asa z̄í p̄ó a k̄éé e w̄è soolo ài de gb̄ewina p̄óa leε pla. A aà gbaε, i g̃o az̄iaε, Dii á Lua i báaada z̄í p̄ó á keɔu pii.

P̄otuo nesana séiaɔ

19 A á p̄otuo nesana séiaɔ dile Dii á Lua p̄ó ũ. Asuli z̄ike n̄ a z̄u nesana séiaoo. Asuli á s̄a nesana séia k̄ak̄εleo. 20 W̄ε n̄ w̄eo àli só n̄ á bedeo Dii á Lua aε gu p̄ó a seu. 21 Tó p̄otuo népiɔ kee s̄a v̄i, εε ge v̄ia ge s̄a v̄ai p̄ále a v̄in lò, ásu sa'òo Dii á Luawao. 22 Ali só be, gb̄é p̄ó aa gb̄áleo n̄ gb̄é p̄ó aa gb̄áleoɔ píi, lá i tue ge bana sowa. 23 Asu só n̄ a auoo. Ali a k̄òlokpa a au b̄ole k̄óle t̄ole lán íwa.

16

Dikp̄eoyá

(B̄oá 12.1-20, Lev 23.15-21)

1 Tó m̄o p̄ó w̄i me Abibu b̄ò, àli Ḡeamusu dikp̄eke Dii á Luaε, asa m̄opi guu ɔ̄ à b̄án̄o Egipi gw̄aas̄ina. 2 A sa'o Dii á Luawa n̄ zuo ge s̄a Ḡeamusu sa'ob̄o ũ gu p̄ó Dii a seu a t̄o i kuwàu. 3 Asu p̄εε soòo. Ali k̄aa so e ḡoɔ soplá w̄ena bl̄e ũ, asa a b̄ole Egipi n̄ w̄aaoε, á

bɔa Egipi yá iɔ dɔágu gɔɔpii. ⁴ Pɛɛsɛ'ɛsɛ su àɔ ku guei á bùsuuo e gɔɔ soplapi gɛ paò. Sa pɔ á o dikpɛgɔɔ sɛ́ia oosi, ásu a nòò kɪni to gu dɔwàò. ⁵ A Gɛamusu sa'oa zé vɪ bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwá wé́ɛe guuo, ⁶ sema gu pɔ a sɛ a tó iɔ kuwà bàasio. Wekli áli Gɛamusu sa'ou oosiele á bɔlea Egipi dikpɛgɔɔ. ⁷ Ali sa'onɔɔ fùuke, í só gu pɔ Dii á Lua a sɛu. Tó gu dè, í tá bɛ. ⁸ Aliɔ kàa so e gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade zɪ í kàaa Dii á Luaɛ. Asuli zɪe ke zɪbeezɪo.

⁹ Za gɔɔ pɔ a na pɔkɛkɛawa, áliɔ á̄sɔa nao, a soplade ¹⁰ í gbasá Páteko dikpɛkɛ Dii á Luaɛ. Lá à báadaágu léu, áli gbadaè màa. ¹¹ Ali pɔnake Dii á Luaɛ gu pɔ a sɛ a tó iɔ kuwà, ápiɔ n̄ á nɛgɔɔ n̄ á nɛnɔɔ n̄ á zɔgɔɔnɔɔ n̄ á zɔnɔɔnɔɔ n̄ Levii bui pɔ kú á wé́ɛuɔ n̄ bòmɔɔ n̄ tone pɔ gwana vɪo n̄ gyaa taaside pɔ kú á guuo. ¹² A tó á zɔblea Egipi yá àɔ dɔágu, í zɪke ikoyápiɔwa n̄ laaio.

¹³ Pɔgbɛa n̄ vɛɛbɛ'ifɛao gbɛa áli Lákpɛɔa dikpɛkɛ e gɔɔ soplá. ¹⁴ Ali pɔnake dikpɛpi guu, ápiɔ n̄ á nɛgɔɔ n̄ á nɛnɔɔ n̄ á zɔgɔɔnɔɔ n̄ á zɔnɔɔnɔɔ n̄ Levii bui n̄ bòmɔɔ n̄ nɛtonɔɔ n̄ gyaa pɔ kú á wé́ɛuɔ. ¹⁵ Aliɔ dikpɛpi ke Dii á Luaɛ e gɔɔ soplá, gu pɔ a sɛu, asa Dii á Lua a báadaágu n̄ á buapɔɔ n̄ zɪ pɔ á keɔ píi, á pɔna i ke zài.

¹⁶ Wɛ n̄ wɛo gɛn̄ áaɔ á gɔɔ lí gé n̄zia ɔbi Dii á Luaɛ gu pɔ a sɛu, Kàaso dikpɛ zɪ n̄ Páteko dikpɛ zɪo n̄ Lákpɛɔa dikpɛ zɪo. Gbɛe su azia ɔbi Dii e ogio. ¹⁷ Baade lí gé n̄ gbao báaa pɔ Dii á Lua dàaágu léu.

Yágɔgɔa

¹⁸ A yákpalekɛnɔɔ n̄ gbãadeɔ dileɔdile á bui n̄ buio guu wé́ɛe pɔ Dii á Lua lé kpáwáɔ guu píi. Aali

yákpaleke ní gbéǎ a zéwa. ¹⁹ Asuli yágǎgǎ koleao. Asuli gbagusaesio, asa gbagusae ì ònònao v̀lakũe, mé ì gbēmaao yá fuangba. ²⁰ Alio te yázedei, í e àò ku, í gǎ bùsu pó Dii á Lua lé kpáwápi ví. ²¹ Asuli Asetaati lí péle sa'okli pó á bo Dii á Lua pó ù saeo. ²² Asuli gbepere we táa ùo, asa Dii á Lua zauε.

17

¹ Asuli sa'o Dii á Luawa ní zu ge sã v̄ai ge a sãadeoo, asa Dii á Lua ye yá bee taa giyáio. ² Tó gbēε ku wéle pó Dii á Lua lé kpáwáò guu, gǎε ge n̄ε, mé àε yá pó Dii á Lua yeio ke, àε Dii bàakuaáno yá gboo, ³ àε zòble dii p̄aleone, àε kúlené ge íatē ge m̄vua ge saanaen nò, lá má òé ásu keowa, ⁴ tó á mà màa, à yápi gbεagbεa maamaa. Tó wà yábēepi kè á guu síanaε, mé a sea v̄io, ⁵ à gǎε ge n̄ε pó yāvāipi kè se b̄oàno bíiboleu, í aà pápa ní gbεo à de.* ⁶ Tó seeladeo ku gbēon pla ge àaǎ,† à gbépi de. Asuli gbēde gbé m̄endo seeladeke yá musuo. ⁷ Seeladeo mé aa d̄aa aà pá, gbépii i gbasa aà pápa, ké v̄ai e láa á guu yái.‡

⁸ Tó wà mò ní gbé káalao á be wéleu, mé yápi kèé zì'ù, i f̄o á kèkeo, gbēdea ge yágǎgǎa ge gbēke a ían nò, à géínno gu pó Dii á Lua a seu. ⁹ I géínno sa'ona Levii buio kíi ní gbé pó de yákpalekena ù ḡoo beeo. A yápi gbεagbεamá, aai oé lá wa yápi gǎgǎ. ¹⁰ A ke lá aa oé gu pó Dii a seuwa. A laaika! A ke lá aa daéwa pii. ¹¹ A zike ikoyā pó aa dàéwa ní lá aa yákpale

* **17:5** B̄oa 22.19 † **17:6** Mat 18.16, 2Kln 13.1, 1Tim 5.19, Ebe 10.28 ‡ **17:7** 1Kln 5.13

m̄deo. Asuli p̄aale ɔplaai ge zεεio. ¹² Tó gbé kàamai ví, mé i yákpalekena ge sa'ona pó lé z̄ike Dii á Luaε yāmao, à gbépi de à v̄ai b̄o á guu. ¹³ Tó Isailio mà píi, v̄ia a ní kú, aa d̄óé̄n̄o bo.

Kia yá

¹⁴ Tó a gē b̄usu pó Dii á Lua lé kpáwá guu, á s̄i a z̄leu, á me wà gbé dile wá k̄ia ũ, lá bui pó liaawázio k̄ewa. § ¹⁵ A gbé pó Dii á Lua a se á guu dile á k̄ia ũ. Asuli buip̄ale dile a ũo. ¹⁶ Kíapi suli s̄ó k̄āaaazi dasio. Asu to gbéó gé s̄ó dasi wεεlei Egiptio, * asa Dii óé à mè, ásu εa gé we boε. ¹⁷ Asu n̄ose dasio, † ké an yá su aà s̄o bleo yáí. Asu á̄nusu ní vuao k̄āaaazi z̄ōz̄ō. ‡ ¹⁸ Tó à kpalablè, aà ikoyā pó na sa'ona Levii buio ɔ̄ziε bee kē láu azia pó ũ, ¹⁹ io k̄ūa, io a kyoke e a wēni léu, ké à e v̄iakea Dii á Luaε dada, io aà ikoyāε bee k̄ūa píi, i aà ɔtond̄ok̄ii gwa. ²⁰ Asu azia se les̄i de a gbéola à p̄aale ikoyāε ɔplaai ge zεεio, ké aàpi ní a buio e gēgē Isaili kpalau yáí.

18

Sa'onaó ní Levii buio baa

¹ Sa'onaó ní Levii buio píi su b̄usu kpaaleε lán Isaili k̄iniɔwao. Sa pó w̄i o Diiwa wà a pó nísi ká̄teu à tékū pó k̄iniɔ ní pó pó w̄i aà gbao io de ní p̄blea ũ. ² Aa b̄usu kpaaleε ní ní gbé̄o. Dii mé ní baa ũ lá a ònéwa. * ³ Tó gbé lé s̄áaukpa sa'o ní zuo ge s̄a ge ble, aàli a ɔ do ní a gεε'uo ní a basaaio kpa sa'onaɔwa ní pó ũ. ⁴ A á p̄owen káau ní á v̄εε káauo ní á nísi káauo ní

§ 17:14 1Sam 8.5 * 17:16 1Kia 10.28 † 17:17 1Kia 11.1-8

‡ 17:17 1Kia 10.14-22 * 18:2 Nao 18.20

sākā pó á kèèle séiáa kpámá, ⁵ asa ampio Dii á Lua ní sé á buio guu, aao sa'ozí ke ní a tóo gwopii, ampio ní ní buio.

⁶ Tó Levii bui b̀ Isaili wéle pó a kuu, ké àle gu pó Dii a seu nide yáí, mé à gè z̀le we, ⁷ ali sa'ozí ke ní Dii a Lua tóo, lá a gbé Levii bui pó lé źke Dii e weowa. ⁸ Ali a baa ble lánwae, pó pó aà mae bēdeo lí kpásāē b̀asi.

Luayādsaisai yābēkeea

⁹ Tó a gē b̀usu pó Dii á Lua lé kpáwá guu, ásu bui pó kú weo yābēkeea dadao. ¹⁰ A gbēe su sa pó wí a pó káteu à tékū o ní a negōe ge nōeo. M̀sokena ge gbēkōlekena ge welekena ge p̀damade† su ào kú á guuo ¹¹ ge esebēede ge welende ge táade ge g̀sisina. ¹² Asa yābeetaakena b̀e Dii e. Yābēe beeo kea yáí ō Dii á Lua lé buipio yáíé. ¹³ Aa ku tàesai Dii á Lua e.‡

Anabi z̀oe a m̀

¹⁴ Bui pó ále ní b̀usu símápio, aai táadeo ní m̀sokena yāma, āma ápio, Dii á Lua i weiéo. ¹⁵ Dii á Lua a á bui gbēe se ānabi ũ lamawa. Aà yá ō áli ma. § ¹⁶ Yá pó á gbèa Dii á Luawa gwo pó a kō káaa Olebun we. A m̀ Dii á Lua su yā'óé lo, á ye té z̀opi gwaaio, ké ásu gao yáí.* ¹⁷ Dii òmēe à m̀ á yá pó á òpi maa. ¹⁸ A m̀ á tó á gbēe gō ānabi ũ lamawa, i a yá sóso kaè aà léu, ānabipi i yá pó Dii dàepi oé píi. ¹⁹ Tó gbé i swāse Dii yá pó ānabipi a o ní aà tóio, Dii a yápi la adewae.† ²⁰ Tó gbé kàamai v́, mé à yá pó Dii i daeo ò ní aà tóo, ge à yā'ò ní dii pāle tóo, wáli

† 18:10 Baa 22.17 ‡ 18:13 Mat 5.48 § 18:15 Zin 7.37 * 18:16 Baa 20.19 † 18:19 Zin 3.22-23

ānabi bee taa de. ²¹ A gí làasookēi à me: Kpelewa wá e yá pó i bɔ Dii kíio d̄si? ²² Tó gbé yá'ò ní Dii tóo, mé yápi i keo ge i gbesuo, yá pó Dii i oon we. Gbépi kàamai mé tò à yápi ò. Asu viakεεo.

19

Misiwēleo

(Nao 35.9-28, Yoz 20.1-9)

¹ Tó Dii á Lua bui pó ále ní b̄usu kpáwáɔ m̄ideé, mé a ní b̄usupi s̄i, a z̄ile ní w̄éleo ní ní kpéɔ guu, ²⁻³ à b̄usu pó Dii á Lua lé kpáwápi kpaalè lee àās, í w̄éle m̄èn àās dile dodo b̄usupio guo, í z̄eɔ pépe w̄élep̄iɔwa, ké gbēdena lí e bàale ta we. ⁴ Tó kai mé m̄ò, ɔ gbé a gbēdee d̄è, mé íie ku āapi ní gbé pó a d̄eo z̄anguo za zio, lá ali ken ke. Āali bàale ta w̄élep̄iɔ dou azia misia yáí.

⁵ Tó gbé su gè liz̄si líkp̄eu ní a gbēdeeo, mé à m̄o s̄è, àle m̄ó lí léi, tó a w̄ét̄e w̄ò gè āa gbēdopi p̄à à gà, gbé pó yá bee taa āà lè, āali bàale ta w̄élep̄iɔ dou azia misia yáí. ⁶ Tó i w̄éle dile m̄aao, dae pó a t̄osiwà a péle gbēdenapizi ní p̄of̄eoe, i āà de, ké w̄éle pó wa dile k̄è z̄à yáí. I ka wà āà de s̄o, asa a íik̄ua ní gbé pó á d̄eo no. ⁷ Bee yáí má òé à w̄éle m̄èn àās dile. ⁸⁻⁹ Tó ále z̄ike yá pó m̄ále dileé gb̄ae beeɔwa, mé á k̄ua píi, tó á ye Dii á Luazi, mé á be āà z̄éu ḡoɔpii, a tó á b̄usu z̄ōk̄ū, lá à a legb̄è á dezi k̄áauɔnewae. Tó à b̄usupi kpáwá píi, à ea w̄éle dile m̄èn àās lɔ, à k̄áfi àās pó á dile k̄áau guu, ¹⁰ ké wasu t̄aesaide de, āà gaa yá i wí á musu b̄usu pó Dii á Lua lé kpáwá àɔ v̄ipi guuo yáí. ¹¹ Tó gbé íisè ní a gbēdeeo, mé àle āa kpakpa e

vía á kũo. Asu to gili gěáguo. Asu to iwāa ká á p̄ao.
 4 Dii á Lua mé lé gěáno lélei á wèlɛɔwae, a to à zible.

5 Gbēz̄ɔɔ i o gbé̄ɔne aa me: A déme kpé dafu dò, mé i iu yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēpāle iɔ iuo yái. 6 A déme v̄ɛbu v̄i, i a m̄aokɛ yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēpāle iɔ a m̄aokɛo yái. 7 A déme n̄okpama v̄i, i se yāao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēpāle se o yái. 8 Gbēz̄ɔɔpiɔ i ea yákāfi gbé̄ɔne aa me: A déme vía v̄i s̄o k̄èaàgui? Ade ea ta a be, ké aà gbé̄o k̄usu su kwe laaàwao yái. 9 Tó gbēz̄ɔɔ yā'òné aa làa, aali z̄iḡɔ d̄oanao dile aa d̄oaa gbé̄ɔne.

10 Tó a ge lélei w̄élewa, àli o w̄élepideɔne ḡia aa n̄zia kpáwá z̄ikasai. 11 Tó aa w̄èi, mé aa n̄ w̄éle gba w̄éé, w̄élepideɔ i ḡɔ á z̄igbāakenaɔ ũ, aaiɔ z̄obleé. 12 Tó aai á yāma s̄o, mé aa f̄elwá n̄ z̄ioe, à n̄ káka n̄ w̄élepiu. 13 Tó Dii á Lua w̄élepi n̄aé á ɔzi, à a ḡɔeɔ d̄ede n̄ f̄endao píi. 14 N̄eɔ n̄ néɔ n̄ potuoɔ n̄ w̄élepi p̄oɔ s̄o, à séle ázia p̄o ũ píi. Ali á w̄elɛɔ p̄o p̄o Dii á Lua kpàwáɔ m̄aokɛ. 15 M̄aa á ke n̄ w̄éle p̄o z̄àáno maamaaɔ, i ke bui p̄o kú k̄aie beɔ w̄éleɔ no. 16 Bui p̄o Dii á Lua lé n̄ bùsu kpáwápiɔ w̄éleɔ s̄o, ásu p̄e to a guu b̄éɛo, baa gbēnazina. 17 A Itiɔ n̄ Am̄leɔ n̄ Kanaaɔ n̄ Peliziɔ n̄ Iviɔ n̄ Yebusiɔ midɛ míom̄iɔ, lá Dii á Lua d̄ilééwa, 18 ké aasu yāb̄ɛe p̄o aai z̄obleɔ n̄ diiɔne daé, í duunake Dii á Luae o yái.

19 Tó a koez̄ò w̄éleei ḡɔɔpla, ále z̄ikañno ké à w̄élepi si yái, ásu m̄o t̄s̄ lí p̄o w̄i a be bleɔwao. Aliɔ lípiɔ be ble, ásu z̄o. Líɔne, i ke gbēnazina p̄o a m̄omá z̄iuɔ

no. ²⁰ N beeo á f̄s lí p̄ó á d̄s w̄ili a be bleōo z̄ōz̄ō, k̄é à e gbà les̄í daò e w̄é̄lede p̄ó aale z̄ikaán̄o ge fuò.

21

Gbēdeā gusaē yá

¹ Tó wà b̄ò ḡewa b̄usu p̄ó Dii á Lua lé kpáwápiu, mé wa aà d̄ena d̄so, ² á gb̄ēz̄ōō ní á yákpalekenōo gé w̄é̄le p̄ó kú weo gwagwa, lá a z̄à de ní ḡepio. ³ W̄é̄le p̄ó aa è a k̄āi ní ḡepio, w̄é̄lepi gb̄ēz̄ōō zununu p̄ó wi zuudaè à z̄ikè yāao se ⁴ ḡeò swa p̄ó a í lí bao mé wi gupi k̄asakē wà p̄ot̄ò we yāao sae. Wek̄ii aa zupi waa fiu aa de. ⁵ Sa'ona Levii buiò i s̄ō k̄āi sa, asa Dii á Lua ní sé a gb̄agbanōo ūe, aa samaa'óé ní a t̄óe. Tó yākele f̄è̄le ge t̄ó wà gb̄ēe k̄è'ia, aame aaliò yá bee kek̄ea zé v̄i. ⁶ W̄é̄le p̄ó k̄āi ní ḡeo gb̄ēz̄ōōpiò ní ō pípi zu p̄ó wà a waa f̄i swa saepi musu, ⁷ aai m̄e: Wáme wa gb̄épi d̄èò, wi w̄esio. ⁸ Dii, s̄uuk̄e ní n gb̄é Isaili p̄ó n ní b̄óo. Nsu to tàesaide deā yá wí n gb̄é Isailiò musuo. Màa aa láka gb̄épi deaa, ⁹ í b̄o tàesaide deā yáú, asa a yá p̄ó maa Diie k̄è.

Z̄ìz̄o n̄e seā n̄o ū

¹⁰ Tó a ḡe á w̄é̄leowa z̄iu, mé Dii á Lua ní náé á ōz̄i, a ní k̄ūkū z̄ìz̄o ū, ¹¹ tó á gb̄ēe n̄o è ní guu, aà kákaa k̄èè maa, mé a yeaàzi, ali aà se n̄o ū, ¹² i aà dile a be, n̄oepi i a mi bo, i a ōk̄o z̄ōz̄ō, ¹³ i a z̄okezwāa polo k̄ól̄e. N̄oepi iò ku ḡōpi be, i a de ní a dao gaa ōo m̄o do. A ḡbea ḡōpi i onawà à aà se n̄o ū sa. ¹⁴ Tó n̄oepi i kaaàguo, aà aà gb̄ae i ḡō az̄iāe. Asu à aà yáao. Asu à aà dile z̄o ūo, asa à aà d̄s n̄e ū k̄ò.

Yoak̄eze

¹⁵ Tó gᵛee nᵛ vī pla, mé a ye adozi de adoa, tó aa neḡᵛeo ìaàᵛ m̀pla m̀pii, tó nᵛ pᵛ a yeio mé ne ìaàᵛ káau, ¹⁶ gᵛpi su yoake di nᵛ pᵛ a yei née nᵛ pᵛ a yeio yoa gb̄eu túbi kpaalea yáio. ¹⁷ Sema aà yoake d̄ a nᵛ pᵛ a yeio née, ì aà baa kpawà lee pla a pᵛᵛ kpaalea guu, asa népi mé aà gᵛsakene s̄ia ũ, ᵛme yoakeze vī.

Neḡᵛe swágbāade

¹⁸ Tó gᵛee neḡᵛe swágbāa sòlede vī, mé ìli a de ní a dao yāmao, baa ké aai aà swágage, ¹⁹ aà de ní aà dao aai aà kũ wà geaàᵛ gb̄ēz̄ᵛᵛ k̄i w̄le b̄leu, ²⁰ aai oné: Wá née beeá swágbāadee, mé a sòle vī. Ili swáse wá yáio. L'é'udee mé w̄min sae. ²¹ W̄le gᵛeo ì aà pápa ní gb̄eo m̀pii wà aà de, ké v̄i e láa á guu yáí. Isailiᵛ ì yápi ma m̀pii, v̄ia ì ní k̄í.

²² Tó gb̄ee duunakè, à kà wà aà de, mé a aà dè, a aà ge lòo líwa, ²³ ásu to gusi à aà ge le líwao. A aà vī zibeezi, asa gb̄é pᵛ wa lòo líwa á gb̄é pᵛ Lua láaikèwàe.* Ásu to bùsu pᵛ Dii á Lua lé kpáwá gb̄ale màao.

22

Gb̄epale pᵛᵛ yá

¹ Tó n bᵛ n gb̄e dee zu ge aà s̄awa à v̄uaa, nísu pᵛpi to weo. Kũ suoè. ² Tó n gb̄e deepi be ku k̄aio, ge tó ní aà d̄soe, pᵛpi dile n be e aà m̄ᵛ welei, ní gbasa ñ kpawà. ³ Màa níȳ ke ní aà z̄aa ìnao ge aà zw̄aa ge pᵛ pᵛ sù v̄uaa ní gb̄e deewan nò, mé n bᵛwà. Nsuli tó weo.

---

* **21:23** Gal 3.13

⁴ Tó n n gbédee zàa'ina ge aà zu è, à lèlèwà zéu, n̄su d̄oààzio, n̄ aà fèlèaàno.*

Ikoyā pāle

⁵ N̄oe suli ḡoe p̄kasa dao, mé ḡoe suli n̄oe p̄kasa dao, asa Dii á Lua ye yápikena ḡiyāio. ⁶ Tó n̄ be zéu, mé n̄ b̄a sakpe è lí musu ge z̄íle, a né ví kau ge gbe, mé an da kún̄la, n̄su b̄api kú n̄ a néo píi s̄ano. ⁷ To b̄api ḡezea, ní aà néo séle, ké n̄ kua e ào na, ní w̄eni ke.

⁸ Tó n̄ kpé dafu d̄ò, ḡibo a musu ȳoanno n̄ liai, ké gb̄ee su b̄ae a musu, aà gaa yá i wí n̄ musuo yáí.

P̄bui yāalea

⁹ Asuli p̄pāle bui ba á v̄ebuuo. Tó a gi, á v̄eb̄eo n̄ p̄w̄enapio a ḡóé t̄ē ūe. ¹⁰ Asuli zu nak̄wa n̄ zàa'inao à sapa'n̄o. ¹¹ Asuli p̄kasa p̄o wa t̄ā n̄ s̄ak̄ao n̄ buao yāalea dao.† ¹² Ali tufada á p̄kasaò léi.‡

Widaa n̄owa yá

¹³ Tó ḡoe n̄osè mé à w̄ulèò, ò à gbàsa yeio, ¹⁴ tó à yá dasi d̄òwà, à aà tó òkpà à mè: Ma n̄oe bee sè, ké ma wulèaàno, mi aà o eo, ¹⁵ n̄oe pi de n̄ aà dao aa ge gb̄ez̄oò le w̄éle b̄oleu n̄ n̄ néo'ea seelao. ¹⁶ N̄o mae i o gb̄ez̄oòne a me: Ma a né kpà ḡoe beewae. Ké a sè, ò a yei bo. ¹⁷ O à yá dasi d̄ò ma népiwa à mè, i aà o eo. Ma néo'ea seelan ke. N̄o de n̄ aà dao i aà daa zw̄au zw̄aa audepi poo w̄éle gb̄ez̄oò ae. ¹⁸ W̄éle gb̄ez̄oò i ḡopi kú, aai aà wet̄ā, ¹⁹ aai ánuusu o wat̄ē bas̄o siwà, aai kpa n̄opi maewa, ké à Isaili nen̄oe léso tó òkpà

* **22:4** B̄oa 23.4-5 † **22:11** Lev 19.19 ‡ **22:12** Nao 15.37-41

yáí. Gõpi iò nɔpi kũa a bε. A nɔpi yaa zé v̄io e à gε gað.

²⁰ Tó yápiá síanaε, mé wi nɔpi ɔ'ea seela eo, ²¹ wà nɔpi se gεð aà mae kpé kpeεε, wéle gõεo i aà pápa ní gbεo wà aà δε, asa à wíyā kè Isaili bùsuu, à káaluakà a mae uaε, vāi i lāa á guu.

²² Tó wà gõε kũ ní nɔzãeo, wàli ní δε nípla nípii, nɔepi ní gõε pó wùleaànɔpio, vāi i lāa á Isaili guu.

²³ Tó wà gõ kè wéndia lésoε, mé gõεε kpàaũaànɔ wéle guu, à wùleaànɔ, ²⁴ àli géínɔ wéle bɔleu an pla nípii, í ní pápa ní gbεo à ní δε. Wa wéndiapi δε, ké wéle guuε, mé à gí wiidɔiwà yáí. Gõpi s̄o, ké à kùsi a gbédee nɔwa yáí. Màa áli ke, vāi i lāa á guu.

²⁵ Tó s̄eu ɔ gõε kpàaũ ní wéndia léso pó wà gõ kèèo, à kùsiwà à wùleaànɔ, gõepi a ga adoε. ²⁶ Asu yāe ke wéndiapiεo, asa i yá pó kà wà aà δε keo. Yā doūpie ní gbé pó gbédèo, ²⁷ asa à b̄ò wéndia gõdepiwa s̄euε. Baa ké nɔepi wiidòwà, gbēε ku we à aà suabao.

²⁸ Tó gõε kpàaũ ní wéndia léso gõsaideo, mé à kùsiwà à wùleaànɔ, tó wà b̄òmá, ²⁹ gõepi a ánsusu ɔwatē blakwi kpa aà maewaε, i aà se nɔ ũ, ké à kùsiwà yáí. § A nɔepi yaa zé v̄io e à gε gað.

23

¹ Gbēε su a mae nɔ se à gē a mae gēk̄iio.*

Gbé pó zεv̄i aà gē Isaili k̄ɔk̄āaa guuo

² Gbé pó a le wia ge a gõεkebɔ z̄ɔεa zεv̄i à gē Dii gbé̄ɔ k̄ɔk̄āaa guuo. ³ Naaene zεv̄i aà gē Dii gbé̄ɔ k̄ɔk̄āaa

§ 22:29 B̄oa 22.15-16 * 23:1 Lev 18.8, 20.11

guuo, baa bui pò népi a ke e an buiwa. ⁴ Amɔniɔ ní Mɔabuɔ zɛvɪ aa gɛ Dii gbéɔ kɔkãaa guuo, baa an buiɔ e an buiwa.† ⁵ Asa gɔɔ pò á be zéu á bɔa Egipi gbɛa, aai mɔ á yàaekɛi ní pɛɛoo, aai í kpáwá á mɪo. Aa fiabò Bɛɔɔ né Balaaũ, Petoo pò kú Mɛsɔpɔtami bùsu gbéɛ aà láaiziwáɛ,‡ ⁶ kási Dii á Lua i we Balaaũ yãmào, ɔ à savãipi lɪɛ samaa ũ, ké a yeázi yáí. § ⁷ E à gɛ àɔ kuo, ásu buipɪɔ aafia ge an bɔa maa wɛɛɛo. ⁸ Asu ɛdɔũ bɔbɔoo, asa á daɛɔnɛ. Asu Egipiɔ bɔbɔoo, asa á kú an bùsuu bòmɔɔ ũ yãaɛ. ⁹ Sɛa za ní síwɛnaɔwa aamɛ aali e gɛ Dii gbéɔ kɔkãaa guu.

Kua zɪlau gbãlesai

¹⁰ Tó a gɛ á wɛɛɔwa zɪu, mé á kú bòou, à laaika gbãɛai. ¹¹ Tó á gbɛɛ azɪa è gwãasína, à gbãlɛn we. Ade bɔ bòou, iɔ ku we. Asu gɛ bòouo. ¹² Tó oosi kè, aà zu'o, i su bòou íatɛ gɛã kpéu gbɛa. ¹³ A gu pò áli gé bíikpɛkɛui dilɛ bòo kpɛ. ¹⁴ Aliɔ ɛyɔbɔ kũa á gɔkɛbɔɔ guu. Tó a gɛ bíikpɛkɛi, áli ɛyɔ, tó a bíikpɛkè á làa, íli bùsukaa. ¹⁵ Asa Dii á Lua ɪ bɛ á bòou, àɔ á dɔ́aɛ, i á wɛɛɔ naé á ɔzɪ. Sema á bòoɔ ku gbãlesai, ké Dii su gbãsi eu, i bɔ á kpɛo yáí.

Ikoyãɛ

¹⁶ Tó zɔɛ baalè a diiɛ, à mò azɪa kpáwá, ásu à aà kpa a diiwao. ¹⁷ A to aàɔ kúánɔ gu pò a yeiu, á wɛ́ɛ pò kèè maau. Asu à aà wɛtão.

¹⁸ Isaili nɔɛɛ ge gɔɛɛ su gɔ táakpɛ káalua ũo.* ¹⁹ Asu mɔ Dii á Lua kpéu ní káaluaka'ɔao à légbã dɔowào, asa Dii á Lua ye káaluao gɪyãio.

† 23:4 Nɛɛ 13.1-2 ‡ 23:5 Nao 22.1-6 § 23:6 Nao 23.7-24.9

* 23:18 Lev 19.29

²⁰ Tó a pɔe sɛ̀a á gbédeee, ña ge ble ge pɔpālen nò, ásu a idiaèò. ²¹ A a idia bui zìloε, āma ásu dia á gbédeeeò, Dii á Lua i báaadaé á zǐ piuu bùsu pó ále gé síipi guu.†

²² Tó a lekè Dii á Luawa, ásu to a fiaboa gɔɔ gágao, asa Dii a á lá a yáí, í gɔ̃ duundeɔ ũε.‡ ²³ Tó i lekewào, á gɔ̃ duundeɔ ũo. ²⁴ Yá pó bò á léu, àli zíkewà n̄ laaio, asa a lekè Dii á Luawa n̄ pɔeāoε.

²⁵ Tó a gē á gbédee v̄εεbuu, à v̄εεbe ble we lá á yeiwa à ká, āma ásu bobo ka gbíu à suòo. ²⁶ Tó a gē á gbédee pówembuu, à a sáoɔ we n̄ ɔo, āma ásu kɔma ká á gbédee pówenai à k̄eo.

24

Gia nɔzi yá

¹ Tó ḡee nɔsè, mé nɔpi yá i kaaàguo, ké a è a d̄eñi ví yáí, mé à gínzila* k̄è kpàwà à aà yàò, ² tó nɔepi bò aà be, à gè zā pāle kè, ³ mé gɔ̃ plaadepi yeaázio, tó à gínzila k̄è a kpàwà à aà yàò s̄o, ge gɔ̃ plaade pó aà s̄epi gàn lò, ⁴ gɔ̃ pó aà yà s̄éia zé ví à aà se nɔ ũ lo, asa à d̄aa à aà ò̀ɔkpàε. Dii ye yá bee ḡiyáio. Ásu bùsu pó Dii á Lua lé kpáwá á pó ũ ò̀ɔkpao.

Ikoyāe

⁵ Tó gbé nɔsè dafu, asu gé zílauo, mé wasu zidaè zào. Wa aà k̄é, iɔ ku be w̄è do, ké aà nɔ pó a s̄epi pɔ e àò na.

⁶ Wasu gb̄ee wísilɔgb̄e t̀ɔɔmasio, baa a né, asa aà w̄èni t̀ɔɔmasian we.

† **23:21** Bɔa 22.24, Lev 25.36-37, Iko 15.7-11 ‡ **23:22** Nao 30.1-16, Mat 5.33 * **24:1** Mat 5.31, Maa 10.4

7 Tó gbé a Isaili dee sè kpáí, à aà kè zɔ ũ ge à aà yĩan nò, sema à kpáipi de, vái i láa á guu.†

8 A láai ka kusui, í laaidɔ a yá pɔ sa'ona Levii buiɔ óéwa maamaa. Lá má dīlenéwa, àɔ kūa màa.‡ 9 A to yá pɔ Dii á Lua kè Miliaũe zéu á bɔa Egipi gbɛa dɔágu.§

10 Tó n pɔ sèa n gbédeee, n̄su gē aà kpéu n̄ aà zwāa sí tɔɔma ũo. 11 Ze n̄ aà dā bàasi, i bɔne n̄ n zwāapio bàasi we. 12 Tó taasidee, n̄su n̄yɔ kūa e n ge tað kpéu. 13 Ge n̄ kpawà e íatē àɔ gé gēi kpéu, i e i n̄ a zwāapio. A fɔkpama, yá pɔ n̄ kèpi i ke Dii á Luae na.*

14 Asu á gbèwina pɔ de taaside wēnade ũ wetāo, á gbé Isaili ge bòmɔ pɔ kú á bùsu wéleun nò. 15 Aliɔ aà fiaboè lá gu lé dɔ e íatē àɔ gé gēi kpéu, asa taasidee, mé aà wé dɔ a òai. Tó màa no, a wiile Diiwae, í gɔ tàaedɔ ũ.†

16 Maeɔ ga n̄ néɔ duuna yáio, mé néɔ ga n̄ maeɔ duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie.‡

17 Asuli yágɔgɔ bòmɔ ge tone pɔ gwana v̄ioe ɔkpɛaio. Asuli gyaa gbēando pɔkasa tɔɔmasio. 18 Ké a zɔblè Egipi, ò Dii á Lua á bɔu, à to a yáɔ dɔágu. Bee yáí mále yáe bee dileié àɔ kūa.§

19 Tó ále pɔkeke bua, mé á pɔ bàaae yá sàágu, ásu ea gé séio. A bee to bòmɔɔne n̄ netone pɔ gwana v̄io n̄ gyaa taasideɔ, Dii á Lua i báaadaágu n̄ z̄i pɔ ále keo píi. 20 Tó ále kuke, ásu a be kōnwɛo. A bee to

† 24:7 Bɔa 21.16 ‡ 24:8 Lev 13.1-14.54 § 24:9 Nao 12.10

* 24:13 Bɔa 22.26-27 † 24:15 Lev 19.13 ‡ 24:16 2Kia 14.6,

2Lad 25.4, Eze 18.20 § 24:18 Bɔa 23.9, Lev 19.33-34, Iko 27.19

13 Pógbiayōbō zōō n̄ a nénao su àò kaa á bōò guu pla píio. 14 Zaa zōō n̄ a nénao su àò kú á be pla píio. 15 A to pógbiayōbōō n̄ á zaaō líō maa wásawasa, ké à e gēgē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápiu. 16 Asa Dii á Lua ye gbé pò aai yáfaasai bee taa keō gíyāio.*

17 A to yá pò Amaleki buio kèé zéu á bōa Egipi gbeaō dōágu.† 18 Gōō pò a kpasá, á yèèè làa, aai víake Luaeo, aa lèlè á gbé buse pò té gbezāōwa zéue. 19 Tó Dii á Lua á ibeē pò liaaázio nàé á z̄i, à á gba íampakii bùsu pò àlè kpáwá à sipi guu, à Amaleki buipio tó de dúniau. A yá su sááguo.‡

26

Pó káauō n̄ pò kwidēō kpaá Luawa

1 Tó a gē bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ūpi guu, mé á s̄i a zōleu, 2 àli a buapó káauō dā ká gbíu, í geō gu pò Dii á Lua a se a tó àò kuwàu.* 3 A ge sa'ona pò kú zibeez̄i le, í oè à me: Mále o gbã Dii n̄ Luae, ma ka bùsu pò Dii a legbè wá deziōe à mè á kpáwápiu. 4 Sa'ona i gbí sí á z̄i, i dile Dii á Lua gbagbakii ae, 5 í o Dii á Lua ae à me: Sili gbé bebēnan ma dezi ũ. A tà Egipi à zōleu n̄ a gbé pò aa dasioō, 5 aa gè bui zōō pò aa dasi mé aa gbāō ũ. 6 Egipio íadàwá aa wétēamòwēe, aa wá dá zōbleu pāsípásí, 7 5 wa wiilè Dii wá deziō Luawa. 7 à wá wiileawapi mà, à wétēa n̄ taasio n̄ gbāa pò wa mòwēeo è, 8 5 à wá bóle Egipi n̄ a gāsa gbāao. A a gāsí pòo à yá pò i to vía n̄ kú kè maamaa n̄ seelaō n̄ dabudabuō. 9 7 à mòwanō guē beeu, à bùsue bee kpàwá, bùsu pò ví n̄ zó'io diu.

* 25:16 Lev 19.35-36 † 25:17 Bōa 17.8-14 ‡ 25:19 1Sam 15.2-9

* 26:2 Bōa 23.19

10 Tia kéwa Dii, mále mós ní tɔɔle pò ní kpàa pò káauo. Ali dile Dii á Lua ae, í kúlεè. 11 Apio ní Levii buio ní bòmɔ pò kú á guuo, á pò lí ke na pɔmaa pò Dii á Lua kpàwáo ní á beɔeɔwa píi.

12 Tó a á buapóɔ kwide b̀̀ a wè àaɔde guu, á làa píi, àli kpá Levii buioɔwa ní b̀̀mɔɔ ní netoneɔ ní gyaao, aai ble á wéleɔ guu aa ká.† 13 I o Dii á Luae à me: Ma n asea b̀̀ne ma be, má kpà Levii buioɔwa ní b̀̀mɔɔ ní netoneɔ ní gyaao, lá ní òwa píi. Mi pã n yãdileaao, a kee i sãmagu s̄o. 14 Mi n asea ble ma taasikεa guuo. Mi n asea b̀̀ne ní gbãsīoo. Mi a kee kpa gev̄i yá musuo. Dii ma Lua ma n yãmà, má kè lá ní dilemεεwa. 15 Wékpale za n kúkiiu musu, ní báaada n gbé Isailiɔgu ní bùsu pò ní kpàwáo, bùsu pò v̄i ní zó'io diu, lá n a legbè wá deziɔneɔwa.

16 Dii á Lua lé yãdilé gbã, àliɔ aà ɔtonɔkii gwa, ío aà ikoyãpio kũa ní laaio ní ǹ̀semendoo ní pɔeão. 17 A ò gbã Dii mé á Lua ũ, a mè àliɔ tãa'o aà zéue, ío aà ikoyã kũa ní aà yãdileaɔ, ío aà ɔtonɔkii gwa, ío aà yãma. 18 Dii òé gbã áo de a gbé yenzideɔ ũ‡ lá à a legbèéwaε. A mè ào a yãdileaɔ kũa, 19 i á sé les̄i de bui pò a k̀̀ola píi, wi á táasile, wi á tɔbo, wi á maabo, ío de Dii á Lua gbé pò an kua nídoɔ ũ, lá à a legbèwa.

27

Yãdilea Eballi s̄is̄ipɔleu

1 Mɔizi ní Isaili gbèzɔɔ yãdile ní gbéɔne. Mɔizi mè: Aɔ yá pò mále dileé gbão kũa. 2 Tó a bua Yuudēwa, a ḡe bùsu pò Dii á Lua lé kpàwáu, à gbè gbèneɔ

† 26:12 Iko 14.28-29 ‡ 26:18 Bɔa 19.5, Iko 4.20, 7.6, Tit 2.14, 1Pie 2.9

pélepele à soolɛwà, ³ í ikoyãe beeɔ kɛwà píi. Tó a gɛ̀ bùsu pọ́ vǐ ní zó'io diupiu, lá Dii á Lua a legbè á dezi káauɔnɛwa, ⁴ à gbepiɔ pélepele Eballi gbèsisiwa Yuudɛ baale, lá mále daé gbãwa, í soolɛwà. ⁵ A Dii á Lua gbagbakii bo we ní gbɛo. Asu gápɛle gbepiɔwao, ⁶ à bo ní gbè ásaio,* í sa pọ́ wǐ a pọ́ káteu à tékū o Dii á Luawa we. ⁷ A sáaukpa sa'o we ɔ, í pɔnake Dii á Lua ae. ⁸ A ikoyãe beeɔ kɛ gbepiɔwa píi wásawasa.†

⁹ Ǿ Mɔizi ní sa'ona Levii buiɔ ò Isaili buiɔne píi aa mɛ: Isailiɔ, à ke kíkikili! A swákpa yãma! A gɔ́ Dii á Lua gbéɔ́ ũe sa. ¹⁰ A Dii á Lua yãma, íɔ aà ɔtonɔkii gwa, íɔ zíkɛ aà yãdilea pọ́ mále daé gbãwa.

Láai yáɔ

¹¹ Gɔɔ doupi zǐ ɔ́ Mɔizi yãdilené à mɛ: ¹² Tó a bua Yuudɛwa, buie beeɔ mé aa ze Galiziũ s̀s̀ipɔleu, aai báaadaágu: Simɛɔ, Levii, Yuda, Isakaa, Yosefu, Bɛyãmɛɛ. ¹³ Buiɛ beeɔ mé aa ze Eballi s̀s̀ipɔleu, aai láai yã'o: Lubeni, Gada, Aseɛ, Zabulɔni, Dã, Nɛfatali. ¹⁴ Levii buiɔ aai yáe beeɔ o Isaili buiɔne píi ní ɔɔ gbãao,‡ aa mɛ:

¹⁵ Láaipɔn gbé pọ́ táa à ge a kàsa,§ a pèle asii guu ũ. Dii ye ɔzǐ bee taa gíyãio. Gbépii i mɛ, ãmi!

¹⁶ Láaipɔn gbé pọ́ a de ge a da kpebò ũ.* Gbépii i mɛ, ãmi!

¹⁷ Láaipɔn gbé pọ́ a gbédee kɔɔ se s̀òò ũ. Gbépii i mɛ, ãmi!

* **27:6** Bɔa 20.25 † **27:8** Yoz 8.30-32 ‡ **27:14** Yoz 8.33-35

§ **27:15** Bɔa 20.4, 34.17 * **27:16** Bɔa 20.12

18 Láaiṗon gbé pò tò vĩa zà zéwa ũ. Gbépii i me, ãmi!

19 Láaiṗon gbé pò yākèke bòmṵ ge netone ge gyaae okpɛai ũ. † Gbépii i me, ãmi!

20 Láaiṗon gbé pò gè a mae gēkɪ à wùle ní aà nao ũ. ‡ Gbépii i me, ãmi!

21 Láaiṗon gbé pò pɔtuo dàakpà ũ. § Gbépii i me, ãmi!

22 Láaiṗon gbé pò wùle ní a dāeo ũ. * Gbépii i me, ãmi!

23 Láaiṗon gbé pò wùle ní a ànsueo ũ. † Gbépii i me, ãmi!

24 Láaiṗon gbé pò a gbédee dè asii guu ũ. Gbépii i me, ãmi!

25 Láaiṗon gbé pò tàesaide dè gbagusaε yáí ũ. Gbépii i me, ãmi!

26 Láaiṗon gbé pò i ze ní ikoyãε beeṵ àle zíkewàò ũ. ‡ Gbépii i me, ãmi!

28

Efaai yá

(Lev 26.3-13, Iko 7.12-24, 11.13-17)

1 Tó a Dii á Lua yāmà, tó á aà yādilea pò mále daé gbāṵ kŭa, ále zíkewà, Dii á Lua a á káfi de dŭnia bui píia. 2 Tó a Dii á Lua yāmà, a báaaε beeṵ daágu píie. 3 A báaadaágu wéle guu, a báaadaágu bua. 4 A báaada á néo ní á buapóṵ ní á pɔtuooṵ, á zuo ní á são ní á bleṵ píi. 5 A báaada á tao ní á góṵgu. 6 A báaadaágu á gea guu ní á suo. 7 Dii a to à zible á

† 27:19 Bɔa 22.21, 23.9 ‡ 27:20 Lev 18.8 § 27:21 Bɔa 22.18, Lev 18.23 * 27:22 Lev 18.9 † 27:23 Lev 18.17 ‡ 27:26 Gal 3.10

ibee pò aa feleánɔɔwa. Aa dɔkɔwa aa mɔ léleiwá, aai fãaa n̄ bao aa tá. ⁸ Dii a báaada á dɔɔgu n̄ z̄í pò á kèò píi. Dii á Lua a báaadaágu bùsu pò àle kpáwá guu.

⁹ Tó á Dii á Lua yãdileaɔ kũa, mé á té aà iai, a á dea a gbé pò an kua n̄doao ù zedɔ, lá a òéwa, ¹⁰ dúnia bui píi i d̄s ké Dii tó kúwá, aai viakeé. ¹¹ Dii a to pò kéé, á néo n̄ á pɔtuo néo n̄ á buaneɔ liála bùsu pò à a legbè á dezi káauone à mè á kpáwá guu. ¹² Dii a a àizee làasi wéé za musu, i to lou maé á bùsuu à bɔlei, i báaada z̄í pò ále keu, í pò s̄ea bui dasideone. Aɔ pɔe s̄eaamá ni vío. ¹³ Dii a to àɔ de mideɔ ùe, i ke áɔ kpeɔ no. Tó a Dii á Lua yãdilea pò mále daé gbãɔ mà á kũa, ále z̄ikewá, áɔ ku musue, i ke z̄íle no. ¹⁴ Aɔ yá pò mále daé gbãɔ kũa. Asu pãale ɔplai ge zeeio. Asu te dii pãleɔzi à zɔblenéo.

Láai yáɔ

(Lev 26.14-46)

¹⁵ Tó i Dii á Lua yãmao, tó i aà ɔtondɔkii gwao, tó á aà yãdilea pò mále daé gbãɔ kũao, yáe beeo mé a á le. ¹⁶ A wéleɔ n̄ á buao i ḡs láaiɔ ù. ¹⁷ A tao n̄ á góo i ḡs láaiɔ ù. ¹⁸ A néo n̄ á bua pòɔ n̄ á zuo n̄ á s̄ao n̄ a bleo i ḡs láaiɔ ù. ¹⁹ I ḡs láaiɔ ù á gea n̄ á suo. ²⁰ Dii a láaiɔwáe, a ɔt̄wá, i webiiwá z̄í pò ále ke píi guu e a ge kaale à mide kándo yãvái pò á kè a pãkpãazi yáí. ²¹ Dii a gagyãkaágu e à ge láa bùsu pò ále gé sii guue. ²² Dii a to t̄ɔn v̄ai á le n̄ sionao n̄ kákagyão n̄ m̄ewãao n̄ n̄anao. Pò piaa gb̄osi n̄ pò fukpaaɔ i á buapòɔ le. Gyãpiɔ péleázie e à ge mideò. ²³ Luabe aɔ kú á musu gii lán m̄ogot̄wae. T̄ɔle io kú á z̄íe gbáugbãu lán m̄osiwa. ²⁴ Luut̄e n̄ bùsutio ò Dii a to à e lou ḡe ù. Aɔ bɔ za musue e à ge á dedeò.

25 Dii a tó á wèlɛɔ ziblewáε. A dɔdɔkɔwa à gé lélimá, í fāaa ní bao à tá. Sɔ̄ i kē dúnia bui píigu yá pɔ́ á lé yáí. 26 A gɛɔ i gɔ̄ bāɔ ní wàìɔ pɔblea ũ, gbēe a ní yáo. 27 Dii a to Egipi sánɛɔ á le ní gbenao ní yiao ní kásanao. Aɔ gbágbāa v̄io. 28 I to Íana káwá, i to à v̄iakū, i tó á mi liaa, 29 íɔ ɔmalemalɛ fāanɛ lán v̄ia pɔ́ kú gusiauwa. A yāe ali bɔ̄ maao. Wa gbāamɔ́é, wí á pɔ́ɔ síwá, kási gbēe a á suabao. 30 Aɔ nɔkpama v̄í, gbēpāle i kusiwà. A kpɛɔɔ, á e iuo. A v̄ēbu kɛ, á e à a bɛ mɔaokɛo. 31 Wa á zuɔ kòlokpa á wáa, á e à a nɔ̄ soo. Wa á zàa'inaɔ síwá, mé á e lɔ̄. Wa á sãɔ kpá á wèlɛɔwa, kási gbēe a á suabao. 32 Wa á negɔ̄ɛɔ ní á nenɛɔ kpa buipāleɔwa, á wé íɔ dɔrízi e á wé wo. A gbāa a pɔe kɛo. 33 Bui pɔ́ á d̄ɔɔ á buazí pɔ́ á kè pɔble. Waɔ gbāamɔ́é, wíɔ á wetā gɔɔpii. 34 Iana a káwá yá pɔ́ á wé a e yáí. 35 Dii a to b̄ɔkɔɔ á le á koso ní á gbásaonaɔwa. Aa liála sea za á gbakpɛa e á minanguo.

36 Dii a táánɔ ní á kía pɔ́ á aà dilɛɔ bui pɔ́ ápiɔ ní á deziɔ d̄ɔɔ kíi. Wekíi á zɔbleu líɔnɛ ní gbɛɔ á diiɔ ũ. 37 A gɔ̄ s̄ɔkēngu pɔ́ ũ, láanipɔ̄ ũ bui pɔ́ Dii a á yá ní kíiɔnɛ píi, aai yāadaánɔ. 38 Ali pót̄ɔ maamaae, kási ali kɛkɛ yɔɔnnɔe. Kwaɔ mé aa so píi. 39 A v̄ēbu ba, í a sēwa, kási á e à a kó z̄ɔz̄ɔ à a imio. Kòɔɔ mé aa á v̄ēlipiɔ z̄ɔz̄ɔ. 40 Kuliɔ di á bùsuue, kási á e a nísi mɔaokɛo, asa aa nɔbɔlɛkɛ píie. 41 A negɔ̄ɛɔ ní nɛɔ i'í, kási aaɔ kúánɔ. Wa táánɔ z̄ìz̄ɔɔ ũe. 42 Kwásut̄ɛɔ i á bùsu líɔ ní á buapɔ́ɔ síwá. 43 Bòmɔ pɔ́ kú á guuɔ kúkuála musumusue, á v̄lá íɔ naua. 44 Aa pɔ́ sēaé, kási á e pɔ́ sēanéo. Aaɔ de mideɔ ũ, íɔ kú ní guu kpɛe.

45 Yá beɔ á le píie, aaiɔ téázi. Aa kēwáo e à ge

midèò, ké i Dii á Lua yāmao, i aà ɔtonɔkii gwao, mé á aà yādilea pó a dàéò kūao yái. ⁴⁶ Yá pó aa á lepio aao de seela pó ì dimá ũe e á buiwa. ⁴⁷ Tó i zɔble Dii á Luae ní pɔnao ní nòsenao á namablegɔɔo, ⁴⁸ á wèle pó Dii a ní zīwáɔ ɔ á zɔblené búu ní nɔnao ní imio pókēsāma guu. Dii i mò zuu daé á nɔe e à ge á kaalèò. ⁴⁹ Bui pó kú za tɔle léwa zàzā ili ní yāmao ɔ Dii a to aa kúu'o aa mówá. ⁵⁰ Buipio aao pāsī, aa gbēzɔɔ wegwao, aa wēnadɔ néɔneɔ. ⁵¹ Aa á pɔtuɔɔ sóso ní á buapóɔ e à ge kaalèðe. Aa á pówena ge á vēe ge á nísí ge á zu ge á sã tóéò e à ge midèò. ⁵² Aa koezɔ á bùsu pó Dii á Lua lé kpáwá wélezi pii e á bíi gbāa lesí pó ále a náaikeɔ ge kwèðe.

⁵³ A á negɔe ní á nenɔe pó Dii á Lua a kpáwá so taasi pó á wèleɔ á dau koezāázi guu yái. ⁵⁴ Baa á gɔe buse wēnadɔneɔde a bíike ní a gbédeeo ní a nɔ yenzideo ní a né pó gɔɔ ⁵⁵ ní a né pó àle sópio. A li an gbēeɔ, ké pɔe i gɔèò taasi pó á wèleɔ á dau koezāázi guu yái. ⁵⁶ Baa á nɔe buse wēnadɔneɔde, nɔe pó lí we kèse t̄ò bùsuwao ké a buse mé wēnadɔneɔde yái, a bíike ní a gɔ yenzideo ní a negɔe ní a nenɔe ⁵⁷ a né pó a ì ní a bio yá musu. A so asii guue* pókēsāma ní taasi pó á wèleɔ á dau koezāázi guuo yái.

⁵⁸ Tó á ikoyā pó kú lāe bee guuo kūa, ále zikewào, tó á Dii á Lua tó gbia pó ì ní me séenata beee d̄so, ⁵⁹ Dii a gaga pó á a fān v̄io káágu ní á buiɔe, gaga pāsī pó ì gɔɔplakeɔ ní gyāvāi pó lí láao. ⁶⁰ A to Egipi gyā pó á a v̄ia v̄io á le, a kéwáo. ⁶¹ Baa gaga ní gyā pó a yá kú ikoyā lāe bee guuo, Dii a káágu pii e à

* **28:57** 2Kia 6.28-29, Wēn 4.10

ge kaalèdè. ⁶² Tó i Dii á Lua yāmao, baa ní á dasi lán saanaɔwa keo, á gɔ bílao. ⁶³ Lá à kà Diigu à yāmaakèé, a tò a dasikù, màa a kaaàgu à á dede, i á kaale. A á wo bùsu pɔ́ ále gé síi guu, ⁶⁴ i á fāaa buiɔ guu za dúnia léla e a léle. We á zɔbleu líone ní gbɛɔ, dii pɔ́ ápiɔ ní á deziɔ á dɔɔɔ. ⁶⁵ A íampakii e buipiɔ guuo, á pɔ̀pɛkii e gueio. Wekii Dii a to àò sòdeedeekɛu, á wé iɔ wo, á yèèe i láa. ⁶⁶ A nisina iɔ naa líwa, vía iɔ á kú gwāasina ní fāaneo, áo á kua náai vío. ⁶⁷ Vía pɔ́ a á kú yá pɔ́ a wesié yáí áli me kɔɔe à to oosi ke, íli me oosie à to gu dɔ. ⁶⁸ Dii a á ká gó'ilenao guu à táánɔ Egipte, tá pɔ́ má òé ásu o loopi. We á wéle à ázia yíau á wèleɔwa zɔɔ ũ, kási gbèe a á lúo.

⁶⁹ Dii bàa kua ní Isailiɔ yá pɔ́ a díle Mɔizie Mɔabu bùsuun we, yá pɔ́ a díleè Olebu bàasi.

29

Dii bàa kua ní Isailiɔ zedɔa Mɔabu bùsuu

¹ Mɔizi Isailiɔ sìsi pii à mè: A yá pɔ́ Dii kè Egipi Falaɔɔe ní aà iwao ní aà bùsuo è pii. ² A wesié lá à seelaɔ ní dabudabu zɔɔ kè, à aà gbāa legwàd. ³ Kási e gbā Dii i á nòse wèé a ònòkùo. I á wé kèé a gu'èo. I á swá wèé a yāmao. ⁴ Ké ma dɔaaé guwaiwaiu wè bla, á pɔkasao ní á kyaleɔ i yaa. ⁵ I pèe soo, i vèe ge í gbāa mio. Dii á gwá, ké à e dɔ òme Dii á Lua ũ. ⁶ Ké wa ka gue beeu, Esebɔ́ kí Siɔ́ ní Basana kí Oguo bòlewá ní zío, ò wa zíblémá.* ⁷ Wa ní bùsu sí wá kpà Lubeni buiɔ ní Gada buiɔ ní Manase bui kiniɔwa ní pɔ́ ũ.

* **29:6** Nao 21.21-35

⁸ Ayāmeto à Dii bàakuaáño yādilaεε beε kūa, ío zíkewà, yá pó ále ke píi i bɔ maa. ⁹ Apíi á sía Dii á Lua aε gbā, á dɔaanaɔ ní á kíaɔ ní á gbēzɔɔɔ ní á zīgɔ badeɔ ní á gɔεɔ píi ¹⁰ ní á néɔ ní á nɔεɔ ní bòmɔ pó kú á bòou yàawenaɔ ní itɔnaɔ ũ. ¹¹ A sía la ké à ze ní Dii á Lua bàakuaáño yáo. Dii á Lua lé a bàakuaáño legbē ní a kuao gbā, ¹² ké à á dea a gbéɔ ũ zedɔ gbā. Aɔ de á Lua ũ lá a déwa, lá à a legbē á deziɔne Ablahaŭ ní Izaakio ní Yakɔbuowa. ¹³ I ke átēε ɔ mále yápi legbéεo. ¹⁴ I ke á gbé pó á kúwanɔ gbā Dii wá Lua aεɔ átēε no, ní wá bui pó wí ní i yāaɔε.

¹⁵ A dɔ áziawa lá á kú yāa Egipi, mé lá a bɔle ní buipáleɔ búsuo. ¹⁶ A ní pó pó aa kè ní lío ní gbεo ní ánusuo ní vuao táaɔ ũ è, pó pó Dii ye a gíyāio. ¹⁷ A gbēε su bɔ Dii wá Lua kpe à gé zɔblei buipále diipɔɔneɔ, á gɔεε ge á nɔεen nò, á buie ge á ualēen nò. Yāvāi zína su à kú á guu kona ge gɔi ũo.† ¹⁸ Tó gbēε láai yáε beε mà, asu azía sáaukpa à me, baa tó a swá gbāa, áɔ ku aafiaεo. Bee a to wá iwāa tótɔ káé á í niεuε. ¹⁹ Dii a we sùuukeaàno. Aɔ pɔkūma ní pɔfēo bɔbɔwà gɔɔpiie. Láai yá pó kú lāε bee guu a aà le píie, Dii i aà tó de dúniau. ²⁰ Dii a aà bɔ Isaili buio guue, i láaipɔ wá a yákè ikoyā lāε bee guuɔ zɔwà píi íadaawà yái.

²¹ A bui pó aa mɔ á kpeɔ ní buipále gbé pó bò búsuo zàzāuɔ aa gaga pó kà búsue beeuɔ e ní gyā pó Dii kàáguɔ. ²² Íatēgbɔ ní wisio a búsue bee tékū píie. Wa pótɔ weo, pɔe a bɔleɔ, baa sē. Aɔ de lán Sɔdɔŭ ní Gɔmɔɔo ní Adamao ní Zeboiŭ pó Dii ní suumpá ní

---

† 29:17 Ebe 12.15

23 Bui p̄ii a me: Bóyāi Dii yá bee taa kè b̄usue beei? Aà p̄ofē z̄ō bee taa dea ni? 24 Wi wemá wà me: Ké aa p̄ākpà Dii ní deziō Luapi b̄aakuañño yázi an b̄oa Egipi gb̄ea yáie. 25 Aa gè z̄oblè dii p̄āleñe, aa k̄ule dii p̄ó aa d̄ō ȳāoñe, i ke Dii mé d̄ilené. 26 Ǿ Dii p̄okūmab̄b̄o b̄usupiwa, à láai p̄o kú l̄ae bee guu z̄iwà p̄ii. 27 A ní wó ní b̄usuu à z̄ōñzi e b̄usu p̄āleu, lá aa ku tiaewa.

28 Yá p̄ó uleao de Dii wá Lua yá ũe. A p̄ó p̄ó à b̄òò gupuau s̄ō, w̄apiō ní wá néo yáe ḡoōpii, ké wà e w̄ào z̄ikewa.

30

Dii sua ní Isailiō ní p̄á ziu

1 Tó èf̄āai ní láai yá p̄ó mále daée beeo k̄éé p̄ii, tó á w̄é k̄é bui p̄ó Dii á Lua a á yá à á f̄āaa ní guu guu, 2 tó ápiō ní á néo a ea z̄è ní Dii á Luao, tó a aà yá p̄ó mále d̄ilée gb̄a mà p̄ii ní n̄semendoo ní p̄eāo, 3 Dii á Lua a á w̄ēnagwa, i ea á k̄āaa za bui p̄ó a á f̄āaa ní guu guu, i suāno á pá ziu. 4 Baa tó à á yá à á f̄āaa b̄usuo guu e d̄únia léwa, a á buiō k̄āaa we, i suñño. 5 A suñño b̄usu p̄ó an deziō ví za ȳāu. Tó aa èa b̄usupi s̄i, a èf̄āaikené, i to aa dasikū de ní dezipiōla. 6 Dii á Lua a á s̄ō gb̄āsi woloé ní á buiō, á nis̄ina iō yeaazi ní n̄semendoo, iō ku aafia. 7 Dii á Lua i láaiē beeo z̄i á w̄ēlewa ní á zangude p̄ó aa iad̄awá, 8 i ea Dii yāma, iō z̄ike aà ȳādilea p̄ó mále oé gb̄āowa. 9 Dii á Lua a èf̄āaidaé á z̄i p̄ii guu, i tó á néo k̄ó ní á p̄otuoō ní á buanē, aà p̄o i ea k̄ewá na, i maakéé, lá aà p̄o k̄èna á deziōwawa. 10 Tó a Dii á Lua yāmà, a aà òtond̄k̄ii

‡ 29:22 Daa 19.24-25

gwà, mé á aà yādilea pó kú ikoyā láε bee guu kūa, tó a ze ní Dii á Luao ní nòsemendoo ní pœão, a bee kéé píε.

Wēni ge ga

¹¹ Yá pó máε dileé gbāpi zī'ũ de á gbāa léao. A zāánɔ. ¹² A ku luabeo. Asu me, déme a gé luabe à pila ní yápío, i oé à zikewáio. ¹³ A ku ísia baaleo. Asu me, déme a bua ísia baale i suò à oé à maio. ¹⁴ Yápi kúánɔ káinnɔ, a dɔ á léu, a kú á nòseu,* ké à e zikewà. ¹⁵ A ma! Máε wēni ní yāmaao káléé gbā ní gao ní yāvāio. ¹⁶ Máε dileé gbā, à ye Dii á Luazi, à tε aà iai, à aà ɔtondɔkii gwa, à aà yādileaɔ ní aà ikoyāo kūa, í ku, í dasikū, Dii á Lua i báaadaágu bùsu pó áε gé síi guu. ¹⁷ Ama tó a bɔ aà kpe, mé i aà yāmao, tó a kéwà, mé a zɔblè dii páleɔne a kuléné, ¹⁸ máε oé gbā, a kaalen we! A gēgē bùsu pó áε bua Yuudēwa áε gé síi guuo. ¹⁹ Luabe ní tɔleɔ mé ma seeladeɔ ũ gbā á yá musu. Ma wēni ní gao dèé á ε, báaa yá ní láai yáo. A wēni sé, ké ápiɔ ní á néɔ à e à aafia. ²⁰ Aɔ ye Dii á Luazi, í aà yāma, í nawà, asa òme á wēni ũ, i to à gēgē bùsu pó à a legbè á dezɔne Ablahaũ† ní Izaakio‡ ní Yakɔbuo§ à mè á kpámá guu.

31

Yozuee dilea Mɔizi gēε ũ

¹ Mɔizi gē yáε beeɔ ò Isailiɔne ² à mè: Tia kéwa ma ka wè basoolo, má fɔ dɔaaé lɔo. Dii òmεε à mè má bua Yuudēwao.* ³ Dii á Lua mé a dɔaaé à buawà,

* **30:14** Lom 10.6-8 † **30:20** Daa 12.7 ‡ **30:20** Daa 26.3
§ **30:20** Daa 28.13 * **31:2** Nao 20.12

i bui pó kú weo kaaleé, í ǹ búsu sí. Yozuee mé aó d̄baaé sa lá Dii òwa. ⁴ Dii a kené lá a kè Amoleo kí Siṣe ǹ kí Oguo ǹ ǹ búsuowa, à ǹ kaale. ⁵ Dii a ǹ naé á ɔzié, í kené lá má d̄iléewa píi. ⁶ A s̄d̄ile, ío w̄oó v̄i! Asu to v̄ia á k̄ũo, ásu to s̄o k̄éágu ǹ yáio, asa Dii á Lua mé lé géán̄o. A á tó weo, a p̄akpaázio.

⁷ Ǿ M̄oizi Yozuee sísi, a òè Isailio píi wáa à mè: S̄d̄ile, n̄o w̄oó v̄i, asa míme n̄ȳo gé ǹ gb̄éé beeo búsu pó Dii a legb̄è ǹ dezi káauone à mè á kpámá guu. M̄me n̄ȳo búsupi kpaalené. ⁸ Dii mé a d̄baane. Ǿme aó kunn̄o, a n to weo, a p̄akpanzi bauo.† Nsu to v̄ia n k̄ũo, n̄su bílik̄eo.

⁹ M̄oizi ikoyāpi kè lá guu, a kpà sa'ona Levii bui pó aaió Dii bàakuar̄n̄o kpagolo seaowa ǹ Isaili gb̄ēz̄oó píi. ¹⁰ M̄oizi yād̄ilené à mè: W̄è sopla gbea, w̄e pó w̄i fiadeo k̄é, Lákp̄ed̄o dikpego, ¹¹ tó Isailio mò n̄zia òb̄o Dii ǹ Luae n̄pii gu pó a seu, àli ikoyā láe bee kyokené aa ma. ¹² Ali ǹ k̄aaa, ḡōeo ǹ n̄eo ǹ n̄éf̄ēnen̄o ǹ b̄òm̄o pó kú á w̄éleuo, aa ma, aai dada, k̄é aa e w̄ào Dii á Lua v̄ia v̄i, aaió ikoyāpio k̄ūa píi, aaió z̄ikew̄à. ¹³ An né pó yápi d̄ōo i ma, aaió v̄iak̄ea Dii á Luae dada goó pó á kú búsu pó ále bua Yuud̄ewa ále gé síipi guu.

Dii d̄baaa Isailio p̄òb̄oz̄ak̄ea oa

¹⁴ Dii ò M̄oizie: N gaḡo k̄aik̄ũ. Yozuee sísi, í ge ze kpaaũkp̄eu, mí aà dile. Ǿ M̄oizi ǹ Yozueeo gè zè kpaaũkp̄eu. ¹⁵ Dii b̄ò m̄òm̄á we telu pó zea kp̄épi kp̄elea guu. ¹⁶ Ǿ Dii ò M̄oizie: Tó n zu n dezió guu, gb̄épio fele gb̄ās̄ike ǹ búsu pó aale ḡēu dii z̄ilōe. Aa p̄akp̄amazi, aai ma bàakuar̄n̄o yáó gbooe. ¹⁷ Ḡoó

† 31:8 Yoz 1.5, Ebe 13.5

bee ma pɔ a paŋzi, mí bɔ́nkpe, wi ní mómɔ. Yā'ia a ní le dasi, aai taasike. Gɔɔ bee aa me: Yā'ia pɔ wá le, ké wá Lua kúwanɔ yáí yà? ¹⁸ Gɔɔ bee má bɔ́nkpe yāvái pɔ aa kè aa zè ní dii páleɔ yáí.

¹⁹ Leɛ bee kē láu sa, ní dada Isailiɔne aa sí, ké àɔ demɛɛ an bɔa ma kpe seela ũ. ²⁰ Tó ma geíno búsú pɔ ma a legbè ní dezi káauɔne guu, búsú pɔ ví ní zó'io diupi, tó aa kà aa m̀kpa, aa ze ní dii páleɔ, aai zɔblené. Aa p̀kpa mazi, aai ma bàakuaríno yá gbooe. ²¹ Tó yā'ia pɔ ní le dasi, mé aale taasike, lepi mé a ní yá'ikpamá, asa a yá a sá ní buiɔguo. Má làasoo pɔ aale ke gbã dɔ, e màɔ gé geíno búsú pɔ ma a legbèné guu. ²² Mɔizi lepi kè láu gɔɔ bee, ɔ a dà Isailiɔne.

²³ Dii yādile Nuni né Yozueeɛ à mè: Sɔdile, ní wɔɔ ví!‡ Mmɛ níyɔ gé ní Isailiɔ búsú pɔ ma a legbèné guu, mé mapi máɔ kunnɔe.

²⁴ Ké Mɔizi ikoyā pɔ kè láu pii míomio, ²⁵ à yādile Levii bui pɔ aaiɔ Dii bàakuaríno kpagolo seaɔne à mè: ²⁶ A ikoyā lée bee si dile Dii á Lua bàakuaríno kpagolo sae, iɔ ku we á bɔa Dii kpe seela ũ. ²⁷ Asa má á swágbāa dɔ, lá i gi yáí. Za gɔɔ pɔ má kúano iɔ bɔ Dii yá kpe e ní a tiao. Wa ma gaa gbea pɔ o lɔa? ²⁸ A á bui gbẽzɔɔ ní á dɔaanaɔ káamee, ké mà yáe beeo káné ní swáwa, luabe ní tɔleɔ iɔ de ma seeladeɔ ũ á yá musu. ²⁹ Asa má dɔ ké á ázia òkpa ma gaa gbeae, í ké zé pɔ má òbéwa. A gbea yā'ia a á le, asa á yá pɔ vāi Diie ke, aà pɔ i paázi taa pɔ á kè yáíe.

³⁰ ɔ Mɔizi lepi yá àu a siu Isaili pɔ káaaaɔne míomio.

---

‡ 31:23 Yoz 1.6

32

Mɔzi le

- ¹ Musude, à swákpa, mí yā'o,
 á gbé pó á kú zílε, à ma yāma.
- ² A to ma yādanε káfiakεé lán louwa,
 à to ma yā'onε èfáaikεé lán fiwa,
 lá sē ní láo ì m̀sε ewa.
- ³ Má Dii tɔbɔ.
 A zɔ́kε d̄s wá Luaε!
- ⁴ Gbesin àà ũ,
 àà yākεαɔ wásawasa,
 ì yápii kε a zéwae.
 Lua náaiden àà ũ, vāie kuwàò,
 a súsú mé a maa.
- ⁵ Àà gbéɔ yādɔɔsai kèè,
 aa dε àà néɔ ũ bo.
 Bui vāi koleαnε, aa gò wí sea.
- ⁶ Màa á fiabo Diiεa?
 A sɔũε, á ɔnɔ vío.
 A Mae pó á sén weo lò?
 Aàpi mé á ké, à á zèdɔ.
- ⁷ A làasookε yá pó kú za káauɔwa,
 à wē pó gè za ziɔ yāda.
 A gbεa á maeɔwa, aai dau wà siué,
 maezɔɔɔ mé aa a galikεé.
- ⁸ Ké Lua Musude gbēnazinaɔ kpaalè,
 mé à bui pii bùsu kpàwà,
 à ní baade bùsu z̄sle iadànέ.*
 A bùsu kpà Isailiɔwa ní dasilεu,
- ⁹ asa Dii gbéɔ dε àà baa ũ,
 Yakɔbu buiɔ mé àà kpaale ũ.
- ¹⁰ A ní lé bùsu giinau,

---

* 32:8 Zin 17.26

guwaiwai pò da pã, wàio ì sólu.

A òlìánzi à ní gwá,
à laaidòmá lá a wébesianawa.

¹¹ Lá kúú ì a sakpe vu,
ì yàada a néola,

màa Dii a gàsía pòò,
à ní kúú ì a gàsía káo à ní sé.

¹² Dii mé dàané ado,
dii zìloò ɔ ku a guuo.

¹³ A tò aa bɛ bùsu gulesiowa,
ɔ aa buapóò blè.

A ní gwá ní gbesi zó'io
ní ku pò bò gu gbèdeu nísio

¹⁴ ní zùkpasa vífáaio ní sã kpàsa ví'ipuo
ní sãnebòò mɛkpaò ní Basana bùsu sãsakaòò
ní pówen maòò ní vɛbɛ'i pò á mǐ vɛe ùo.

¹⁵ Bui maapiò mɛkpa, ɔ aale gbá de.

Aa kà, aa gbènekù aa nísi kpà,
ɔ aa pãkpà Lua ní Kenazi,
aa sakà gbesi pò de ní Suabana ù pigu.

¹⁶ Aa aà pò fèè dii zìloò yá musu,
aa tò aà pò pà ní táa pò à zàùò.

¹⁷ Aa táaò gbàgbae, i ke Lua no,†
dii pò aa ní dǒ yãaòò,
aa bòmá dafue,
dii pò an deziò lí viakeneóò.

¹⁸ Aa gbesi pò ní í tò we,
Lua dɛekàné, ɔ aà yá sãngu.

¹⁹ Ké Diipi è màa, ɔ à ní bòlòbò,
asa aà pò pà a nɛgɔeò ní a nɛnɔɛpiòzie à mè:

²⁰ Má bɔ́nkpe, mí ní midɛa e,

† 32:17 1Kln 10.20

bui koleaon ní ũ, né náaisaideone.

²¹ Aa ma pɔ fɛlemɛ ní pɔ pɔ de Lua ũoo,
aa tò ma pɔ pà ní táaɔ yá musu.‡

Má tó bui pɔ aa de ma gbé ũo ní pɔ felené,
má tó an pɔ pa bui wésiadeɔ yá musu. §

²² Asa ma pɔkūma té kà,
mé tépi aɔ kūe e bedau zíle.

Má temɔ dúniaɛ ní a pɔɔ,
a kū gbèsi zínaɔwa.

²³ Má yá'ia káaáníziɛ,
mí a kaɔ zuńzi pii.

²⁴ Imina a káńgu,
Lua i sumá, gagyá i ní dede.

Má wàio zímá aa ní taitai,
mí mlè pāsinaɔ gbaemá aa ní sóso.

²⁵ Wa ní néo dede gāaɛ ní fēndaoɛ,
gili i gēńgu ní kpeaɔ guu.
Ɔwaasoɔ ní wéndiaɔ gaga nípii
ní né yɔminaɔ ní maezɔɔ mikápuadeɔ.

²⁶ Ma mē má ní fáaaɛ,
mí tó an tó ga dúniau,

²⁷ āma ma vīakè an ibeɛɔ íandāaɛ.
Aa e wa mé wà bee kè,
aa me wa mé wà zíblémá,
i ke Dii mé bee kè píio.

²⁸ Isailio yāe dɔo,
bui ōnokēsāmadeone!

²⁹ Tó aa ōno vīe, aa bee dɔ,
aa dɔ gu pɔ ní yákeɔ mipèuńɔ.

³⁰ Kpelewa gbé mēndo tò gbēon àaa sɔo tilèi?

‡ 32:21 1Kln 10.22   § 32:21 Lom 10.19

Kpewewa gbě̀on pla gbě̀on òaa blakwi yàì?
Mé i ke Dii pò de ní gbesi ũ ní kpámá bàasio.

³¹ Asa wá ibeεo gbesi de lán wá gbesiwao,
baa ampio aa dõ níziawa.

³² Aa muaa ní Sodoũdeo ní Gomoodeoε.
Aa de lán v̄eli pò a né de kona ũ
mé a kó de ḡoi ũwae.

³³ An v̄eá mlè s̄ewεε
lán kyá lé'i pásiwa.

³⁴ Dii mè: Má ní yápi kũa ma d̄uo lé?

Má kùkũ ní kán'oo ma làasiu.

³⁵ Mámε má t̄osimá,
mámε má fiaboné.*
Gooewa aa tii guwa,
asa an kaalegoo k̄aikũε,
pò pò lé ní dá w̄aa, àε mó.

³⁶ Asa Dii a ȳakeke ní a gb̄é,†
i w̄enadõ a z̄òblenaone.

Tó a è an gb̄aa làa,
gb̄ee kuo, zo ge w̄éε,

³⁷ a mε: An diio ku máε?
An gbesi pò aa n̄aaazi ku má ni?

³⁸ Diipio ní sa'obo nísi sò,
aa v̄eε pò aa t̄l̄emá m̄i.

Aa fele doáε sa, aa okuála.

³⁹ Aõ dõ tiasa ké mámε má a ũ,
diie kuo, ma bàasio.

Mámε mi to wà ga,
mámε mi to wào ku,
mámε mi gb̄é ke'ia,
mámε mi ní gb̄ágb̄a.

* **32:35** Lom 12.19, Ebe 10.30 † **32:36** Sou 135.14

Gbêe a f̄s ní b̄o ma ɔz̄io.

⁴⁰ Ma a ɔ s̄è musu,

má ò ní ma kua ḡɔɔpiio,

⁴¹ tó ma a f̄enda p̄ó ÿ t̄eke lek̄è,

mé má k̄ūa mà yákpalek̄eò,

má t̄osi ma ib̄eɔwa,

mà fiabo gb̄é p̄ó zamaguɔn̄eɛ.

⁴² Ma kaɔ ga ní auo,

gb̄é p̄ó ḡàò ní z̄iz̄ɔɔ p̄óo píi.

Ma f̄enda a ḡe m̄ebaasiu

sēa za ib̄eɛ d̄oanaɔwa.

⁴³ Buiɔ, à gulake Dii gb̄éɔ yá musu,‡

asa a a z̄òblenaɔ au t̄osi. §

A t̄osi a ib̄eɔwa,

i a bùsu ní a gb̄éɔ duuna k̄émá.

⁴⁴ M̄oizi m̄ò ní Nuni né Yozueeo, à lepi yá d̄àu a s̄iu

Isailiɔn̄e. ⁴⁵ Ké M̄oizi lepi yá s̄iuné nípii a làa, ⁴⁶ a

òné: A yá p̄ó má d̄il̄éé gb̄ā da á s̄ɔu píi, ké à e o á

n̄éɔn̄e aa laaika, aaɔ ikoyāpiɔ k̄ūa píi. ⁴⁷ Asa a d̄éé

yāpā ũo, á w̄ēnīe. Tó á yápiɔ k̄ūa, á ḡēḡē bùsu p̄ó ále

bua Yuud̄ēwa ále gé s̄íi guue.

⁴⁸ Ḡɔɔ doūpi z̄í Dii yá'ò M̄oizie à m̄è: ⁴⁹ Dede

Abaliū gb̄ès̄is̄is̄ie beewa M̄oabu bùsuu la e Nebo

gb̄ès̄is̄is̄i musu b̄oaa ní Yelikoo, ní wesi Kanaa bùsu

p̄ó mále kpá Isailiɔwa aa síle. ⁵⁰ Nȳɔ ga gb̄ès̄is̄is̄i p̄ó n

d̄ed̄ew̄àpi musue, ní zu ní deziɔ guu, lá n v̄īi Aalona

gà Oo gb̄ès̄is̄is̄i musu à z̄ù a deziɔ guuwa. ⁵¹ Asa

n b̄o ma kpe Isailiɔ wáa Meliba í p̄ó kú Kad̄esi kíi

‡ 32:43 Lom 15.10 § 32:43 Zia 19.2

Zini guwaiwaiuε, ni ma kuaadoakε dōmεε ní guuo.*
 52 Ayāmeto nýõ bùsupi e kãaaε, nýõ gēuo.

33

Mɔizi Isaili buiɔ gbaa sa'ole
 (Daa 49.1-28)

1 Sa maa pɔ Lua gbé Mɔizi ò Isailiɔnε e àɔ gé gain
 kε, 2 à mè:

Dii bɔ Sinai à mɔwá,
 aà gawi bilεwá za Sei,
 à pipiwēε za Palana gbε musu,
 à bɔ a gbé dasidasiɔ kii,
 lou lé pílepilε aà ɔplai.

3 Dii ye a gbéɔzi,
 gbé pɔ an kua rídoapiɔ ku aà ɔzi.
 Aaĩ kãaaaàzi wà aà yāma.

4 Mɔizi ikoyā dīlεwēε,
 wá Yakɔbu buiɔ pɔ ũ.

5 Dii mé gò wá bui maa kía ũ,
 ké wá Isaili bui dɔaanaɔ kɔ kãaa.

6 Mɔizi mè:
 Lubeni buiɔ aao kuε, aa gao,
 kási aao dasio.

7 A yáε bee ò Yuda buiɔ yá musu:
 Dii, Yuda buiɔ wii ma,
 ní suhɔnɔ ní gbéɔ guu.
 Aalε gí ní ríziáo,
 dɔrɔlε an ibεεɔ yá musu.

8 Levii buiɔ yá musu à mè:
 N Tumiũ ní Uliũo kpà n gbé náaideɔwa.*

* 32:51 Nao 27.12-14 * 33:8 Bɔa 28.30

N ní lé n ní gwá Masa,
n zɔakàńzi Mɛliba í kǎi.†

⁹ Aai ní de ní ní dao yādao,
aai ní v̄iɔ ní ní dāunaɔ d̄ɔo ge an n̄eɔ.

Aa n yá k̄ūa,

aa zè ní n bàakuańɔ yáo.‡

¹⁰ Aaĩ n yáo da Yakɔbu buiɔnɛ,
aaĩ n ikoyā da Isailiɔnɛ.

Aaĩ tulaletikatɛa n aɛ,

aaĩ sa pó w̄i a pó káɛu à tékū o ní gbagbakiwa.

¹¹ Dii, báaadańgu, ní ní gba gbāa,
ké z̄i pó aale keɔ e kangu.

Gb̄é pó lé feleńɔɔ lé ní wówa,
n̄ ní zangudeɔ gb̄e, aasu fele bo.

¹² B̄eyāmɛɛ buiɔ yá musu à m̄e:

Dii gb̄é yenzideɔ z̄ɔleaaàɔ d̄ɔɔa.

Dii aɔ kàedańzi,

aɔ kú ní guu ḡɔpiie.

¹³ Yosefu buiɔ yá musu à m̄e:

Dii báaada ní bùsuu

n̄ f̄ii maa pó ì bo musu à kpao

n̄ í pó kálea t̄ɔle z̄iɛo

¹⁴ n̄ p̄ɔmaa pó ìatē ì to aa boleɔ

n̄ p̄ɔmaa pó ì bole m̄o ní m̄oɔ

¹⁵ n̄ gb̄èsis̄i z̄i musup̄ɔɔ

n̄ s̄is̄i pó kú za káauɔ p̄ɔmaaɔ

¹⁶ n̄ p̄ɔmaa pó kú t̄ɔleɔ píi.

Yosefu buiɔ na ní Lua pó kú yāa k̄aelɛuo,

ɛf̄āaip̄i i su ní miwa,

asa Yosefu á beɛɛdeɛ a gb̄éɔ guu.

† 33:8 B̄ɔa 17.7, Nao 20.13   ‡ 33:9 B̄ɔa 32.26-29

17 Àà buiò aà zòòkε vī
 lán zuswana nesana sēiawa,
 aà gbāa vī lán zùsēle kóbaowa,
 aa mále buiòzi e dúnia léwa.
 Maa Eflaiū bui aò dasi,
 maa Manase bui aò dasi.

18 Zabulòni buiò yá musu à mè:
 Zabulòni buiò,
 à pònakε laa pó ále tao guu.
 Isakaa buiò, à pònakε bε.

19 Aa gbéò sísi Dii gbèsísiwa,
 aai samaa'owà we,
 asa aa àizεε pó di ísiauò ble
 ní pó pó ulεa bùsu'úfāa guuò.

20 Gada buiò yá musu à mè:
 Wà Gada buiò bùsu Kāfina sáaukpa!
 Aaò wúleεa we lán nòomusuwaε,
 aa gbéò taitai ní gàsíowa ní ní miò.

21 Aa tóole sēia sè nízia pó ũ, §
 wa gbēzòò baapi kūané we.
 Ké Isailiò dōanaò kàaa,
 Gada buiò zíkè Dii ikoyá zedewa
 ní yá pó a dīle Isaili bui píieo.

22 Dā buiò yá musu à mè:
 Dā buiòá nòomusu né bòlòne,
 aai bò Basana bùsuu aa kusimá.

23 Nefatali buiò yá musu à mè:
 Nefatali buiò na ní Diio maamaa,
 à báaadàngu à kè zài.
 Isida ní gεomidòkii oi bùsuo
 a gō ní pó ũε.

---

§ 33:21 Nao 32.1-5, 31-32

24 Aσεε buio yá musu à mè:
 Pɔnadeɔ Aσεε buio δε bui kɪniɔla,
 aaɔ naaàno δε ní gbéɔla,
 aa ní gbá pípi ní nísio.

25 Aa ní bɔle gbáaɔ pi
 ní mɔsio ní mɔgotɛo,
 aaɔ ku dɔdɔae e ní wēni léu.

26 Bui maaɔ, gbēe muaa ní á Luaoo,
 ì di luabepuana kpe musu,
 ì mɔ dɔiále a zɔɔke guu.

27 Lua pó kú za zipi mé á ulékɪi ũ,
 ìɔ oliaázi zɪle la gɔɔpiiε.
 I á ibεεɔ yáé, ì oé à ní kaale.

28 Isailio ìɔ ku dɔdɔa rítɛε,
 Yakɔbu buipio ìɔ ku
 bùsu pó pówena ní v̄εεo diu,
 gu pó a m̄ɔse ìɔ bɔ musu.

29 Báaadeɔn á Isailio ũ,
 asa Dii á suabà.
 Déme kú lááwai?
 Ōme á s̄engbao ní á dɔnleɔ
 ní á f̄enda gawideo ũ.
 A ibεεɔ vl̄ānaué á aεε,
 ìɔ be ní bùsu gulešɔwa.

34

Mɔzi gaa

1 Mɔzi b̄ò Mɔabu bùsu s̄eu, à d̄ède Nεbo gbewa
 e Pisiga misonaa bɔaa ní Yelikoo, ɔ Dii bùsupi òlòè
 píi za Galada bùsu e Dã ² ní Nefatali buio bùsuo píi
 ní Eflaiũ buio bùsuo ní Manase buio bùsuo ní Yuda
 buio bùsuo píi e ísia pó kú be'ae ³ ní Nεγεveo ní w̄éle
 daminalikp̄ede Yeliko guzulεo e Zoaa. ⁴ Ō Dii òè:

Bùsu pọ́ ma a lẹgbẹ̀ Ablahaũe ní Izaakio ní Yakobuo, ma m̀e má kprá ní buiowapin we. Má tò n wesiẽ, ăma nıyọ́ bua Yuudẽwa ǹ gẽuo.

⁵ Ɔ Dii zòblena Mɔizi gà Mɔabu bùsuu we lá Dii òwa. ⁶ Ɔ Dii aà v̀ s̀s̀pɔlɛu we bɔaa ní Bɛpeooo. Gbẽe aà mia d̄so e ní a gbão. ⁷ Mɔizi gà a wẽ̀ basoolode guue. Aà wé na, mé aà gbãa i laoo. ⁸ Isailio aà gɛ'ianabò gɔɔ baakwi s̄eu Mɔabu bùsuu, ɔ gɛ'ianabɔa ní ɔɔbo làa.

⁹ Ɔno pà Nuni né Yozueee, ké Mɔizi ɔnàwà yáí. Isailio mis̄ilèè, aa kè lá Dii dà Mɔiziewa ¹⁰ Anabie i bɔ Isailio guu lán Mɔiziwa bo. Aaí yãbo k̄s̄ léu ní Diiɔ,* ¹¹ mé à seelaɔ ní dabudabu pọ́ Dii a z̄ioɔ kè Egipi, Falaɔ́ ní a iwaɔ́ ní a gbé́ɔ ae píi. ¹² Gbẽe i yãbɔnsae z̄o pọ́ Mɔizi kè ní iko gbãao Isailio wesiẽ ke bo.

---

* **34:10** Bɔa 33.11

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9